

Висока школа струковних студија за образовање васпитача Нови Сад

**КОМУНИКАЦИЈСКА КОМПЕТЕНТНОСТ
ВАСПИТАЧА У ФУНКЦИЈИ
УНАПРЕЂЕЊА ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА
СА РОДИТЕЉИМА**

МАСТЕР РАД

Ментор:

др Анђелка Булатовић, проф.

Кандидат:

Драгана Мостафа 1м/22

Нови Сад, децембар 2024. година

Висока школа струковних студија за образовање васпитача Нови Сад

**КОМУНИКАЦИЈСКА КОМПЕТЕНТНОСТ
ВАСПИТАЧА У ФУНКЦИЈИ
УНАПРЕЂЕЊА ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА
СА РОДИТЕЉИМА**

МАСТЕР РАД

Ментор:

др Анђелка Булатовић, проф.

Кандидат:

Драгана Мостафа 1м/22

Нови Сад, децембар 2024. година

Комуникацијска компетентност васпитача у функцији унапређења партнерских односа са родитељима

Апстракт: Савремен курикулум предшколског васпитања и образовања подразумева успостављање комуникацијског односа између васпитача и родитеља од чијег квалитета зависи целокупно партнерство породице и предшколске установе. Квалитетни односи између васпитача и родитеља у децјем вртићу истински доприносе развоју детета и његовој психичкој стабилности. Познајући ову чињеницу, они морају уложити напоре да учине ту комуникацију пријатном и сврсисходном како би се она у најбољем светлу одразила на дете.

Да ли су васпитачи едуковани кроз посебне семинаре, програме и обуке за развијање комуникацијских компетенција, да ли су свесни својих компетенција и на који начин их примењују у раду? Колико су упознати са различитим моделима комуникације, да ли се отворено говори о значајним питањима и изазовима у комуникацији са родитељима су задаци овог рада.

Циљ овог истраживања је био утврђивање степена развијености комуникацијске компетенције васпитача у предшколским установама и њиховог утицаја на сарадњу са родитељима. Истраживање је усмерено на анализу степена образованости васпитача у области комуникацијских вештина, њихове свести о значају тих вештина, као и на испитивање модела комуникације које користе у пракси.

Кључне речи: комуникацијска компетентност, партнерство, васпитач, родитељ

Communication competence of educators in the function of improving partnership relations with parents

Summary: The modern curriculum of preschool upbringing and education implies the establishment of a communication relationship between educators and parents, the quality of which depends on the entire partnership between the family and the preschool. Quality relationships between educators and parents in the kindergarten truly contribute to the child's development and psychological stability. Knowing this fact, they must make efforts to make that communication friendly and purposeful so that it reflects in the best light on the child.

Are educators educated through special seminars, programs and trainings for developing communication competences, are they aware of their competences and how do they apply them in their work? How familiar they are with different models of communication, whether significant issues and challenges in communication with parents are openly discussed, are the tasks of this paper.

The goal of this research was to determine the degree of development of communication competence of teachers in preschool and their influence on cooperation with parents. The research is aimed at analyzing the level of education of educators in the field of communication skills, their awareness of the importance of those skills, as well as examining the communication models they use in practice.

Key words: communication competence, partnership, educator, parent

САДРЖАЈ

Увод.....	7
1. ТЕОРИЈСКИ ДЕО ИСТРАЖИВАЊА	8
1.1. Основни појмови и теоријска полазишта комуникације	8
1.2. Дефиниција и структура комуникацијске компетентности васпитача.....	10
1.3. Значај комуникацијске компетентности за партнерство са породицом.....	15
1.4. Дефиниција партнерских односа између васпитача и родитеља	16
1.5. Значај партнерске сарадње за развој детета	19
1.6. Изазови у партнерским односима	20
1.7. Врсте и облици комуникације у партнерским односима са родитељима	21
1.8. Особине васпитача као активног учесника у комуникацији са родитељима	32
1.9. Силови комуникације између родитеља и васпитача.....	33
1.10. Предуслови успешне комуникације за партнерство са породицом.....	35
1.11. Комуникацијске стратегије у партнерским односима са родитељима.....	36
2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА.....	41
2.1. Предмет и проблем истраживања	41
2.2. Циљ истраживања.....	41
2.3. Задаци истраживања.....	42
2.4. Хипотезе истраживања.....	42
2.5. Методе, технике и инструменти истраживања	42
2.6. Узорак истраживања	43
2.7. Интерпретација резултата.....	43
3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА	44
4. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА.....	58
Литература	60
ПРИЛОЗИ	62
Прилог 1. Анкетни упитник	62

Увод

Комуникација је једна од основних људских потреба и подразумева интеракцију са другим људима. У контексту предшколског образовања интеракција између васпитача и родитеља представља важне односе за узајамно препознавање и уважавање њиховог јединственог доприноса развоју детета. Сваки родитељ жели најбоље за своје дете, али је неким у том процесу потребна већа подршка. Предшколски програм има потенцијал да обогати породична искуства деце у одрастању и учењу, нарочито када се развија у партнерском односу са породицом (Године узлета, 2019).

Улога васпитача у предшколском образовању доживела је значајне промене, што је резултат све већег фокуса на укључивање родитеља у живот и рад предшколске установе. Преусмеравајући пажњу на породицу ова реформа је створила нове изазове за васпитаче посебно у погледу успостављања и одржавања квалитетних односа са родитељима. У том контексту васпитач постаје сарадник и помагач родитељима, а породица се поставља као равноправни партнер у васпитно-образовном процесу. Квалитетна сарадња између васпитача и родитеља заснована на ефективној комуникацији кључна је за успех васпитно-образовног програма.

Професионална улога васпитача и животна улога родитеља се међусобно допуњују. Поласком детета у вртић, родитељи и васпитачи постају сарадници у заједничком задатку неге, васпитања и образовања детета. Из тог разлога потребно је да обе стране улажу поверење, отвореност, толеранцију и спремност за уважавање личних и професионалних компетенција. Важно је да постоји размена информација о детету, усклађивање васпитних утицаја и заједничко решавање проблема.

Иако често изазовна, комуникација између васпитача и родитеља се заснива на питању: како остварити асертивну комуникацију, разумети родитеље, али и одбранити сопствени професионални интегритет васпитача када је то потребно? Оваква комуникација подразумева поверење и сарадњу, од чега дете увек има највећу корист.

Комуникација у предшколској установи захтева знање, компетенције и техничке вештине. То укључује потребу за континуирано учење и успостављање комуникацијских вештина свих чланова тима који сарађују са родитељима, а пре свега васпитача. Добре комуникацијске вештине, стрпљивост и осетљивост за потребе родитеља и њихове проблеме са децом, део су одговорности васпитача. Заједнички рад на решавању проблема и реализацији пројеката доприноси међусобном поштовању, равноправности, солидарности и сарадњи између предшколске установе и породице.

1. ТЕОРИЈСКИ ДЕО ИСТРАЖИВАЊА

1.1. Основни појмови и теоријска полазишта комуникације

Комуникација, која у педагошким наукама добија све већи значај представља једну од кључних вештина коју васпитачи 21. века морају поседовати. Појам комуникација потиче је од латинске речи *communis*, што значи „заједнички“ или „заједно“ (Клајн & Шипка, 2008). Концепт заједништва подразумева интеракцију између два или више ентитета, где је важно развити и одржавати заједничку везу кроз размену порука. Ова интеракција подразумева пренос и пријем порука при чему погрешно тумачење може довести до напетости или конфликта. Успешно решавање комуникацијских конфликта, нарочито у односу васпитача и родитеља захтева одређена знања и комуникацијске вештине васпитача. У том контексту важно је поседовање одређеног нивоа комуникацијске културе што подразумева познавање и владање практичним комуникацијским вештинама, које омогућавају васпитачу да препозна тренутак када је родитељ спреман за дијалог. Ова “опрезност” у дијалогу и разумевање тренутка у вођењу сложеног комуникацијског процеса је кључ за успешну комуникацију.

Компетенције представљају скуп вештина и ставова неопходних за успешно обављање потенцијалних задатака и социјалну укљученост. Појам компетенција потиче од латинске речи *compentere*, што значи меродавност, способност или надлежност (Клајн & Шипка, 2008). Дакле, компетентна особа је она која је способна за ефикасно решавање индивидуалних и социјалних захтева који се пред њу постављају. Када је реч о компетенцијама васпитача важно је нагласити да се професионални развој не ограничава само на акумулирању знања и вештина, већ укључује развој флексибилности, поштовање, индивидуалност, решавање конфликта, одржавање међуљудских односа и подстицање друштвене перспективе.

За успешну сарадњу између васпитача и родитеља од изузетне важности су социјално-комуникацијске компетенције, које обухватају усклађеност са заједничким циљевима, пружање подршке и поштовање различитости и толеранције. Да би се постигли ови циљеви васпитач треба да поседује вештине као што су: флексибилност, креативност и иновативност. Прихватање родитеља као равноправних партнера и разумевање њихових

мишљења и ставова кључно је за успостављање успешне сарадње (Самарџић & Травар, 2016).

Теоријска полазишта комуникације у контексту односа васпитач - родитељ су кључна за успостављање ефикасних интеракција које подржавају целокупан развој детета. Овај однос је од изузетне важности јер се одвија у кључном периоду развоја детета, када су образовни, емоционални и социјални темељи у процесу формирања. Једно од важних теоријских полазишта је *теорија интерперсоналне комуникације*, која се фокусира на размени информација, ставова и емоција између родитеља и васпитача. Према овој теорији, ефикасна комуникација се постиже кроз активно слушање, емпатију и јасно изражавање порука, што омогућава изградњу поверења и сарадње. Родитељи и васпитачи који разумеју ову теорију боље решавају конфликте, подржавају развој детета и унапређују васпитну праксу (Павловић-Бренселиновић, 2010).

Друго битно теоријско полазиште је *теорија комуникације у образовању*, која наглашава важност вербалних и невербалних сигнала у преношењу знања и вредности родитељима. Васпитачи који применом ове теорије прилагођавају стил комуникације према потребама сваког родитеља, остварују ефикасну сарадњу и боље разумевање што доприноси унапређивању васпитно-образовног процеса. Такође је важно истаћи теорију *ефикасне комуникације у различитим културним контекстима*, која има посебан значај у васпитним установама са различитим културним идентитетом. Разумевање културних разлика у комуникацији омогућава родитељима и васпитачима да изграде инклузивно окружење које поштује и цени разноликост. Примена ових теоријских полазишта комуникације доприноси стварању подржавајуће и подстицајне средине за развој детета и оснажује сарадњу између породице и предшколске установе у постизању заједничких васпитних циљева (Павловић-Бренселиновић, 2010).

1.2. Дефиниција и структура комуникацијске компетентности васпитача

Комуникацијска компетентност је мултидимензионални конструкт који подразумева знања, вештине и ставове потребне за креирање адекватне социјално-емоционалне климе у предшколским установама. На листи професионалних компетенција комуникацијска компетентност васпитача заузима веома важно место, по својој природи је вишедимензионална и повезана је са другим аспектима развоја личности. Ово подразумева вештину васпитача у познавању садржаја комуникације као и степен допирања до саговорника (Самарцић & Травар, 2016).

Поседовање комуникацијске компетентности омогућава васпитачу да унапређује способност комуницирања у усменом и писаном облику, разумевање различитих порука у разним ситуацијама и сврхама, као и вештине активног јасног изражавања. Такође, укључује способност прикупљања и коришћења писаних информација, података и појмова; формулисања сопствених аргумената на уверљив начин, уз потпуно поштовање другачијих схватања. Уз то, васпитач треба да користи различита средства комуникације.

Квалитет комуникацијске компетентности васпитача директно утиче на његове личне карактеристике и способности прилагођавања окружењу као и способностима за суочавање са животним ситуацијама. Истраживачи показују да најуспешнији васпитачи имају једну заједничку особину, а то је висок степен комуникацијске компетентности која истиче емоционалну и мотивациону страну појединца, што позитивно утиче на професионалност, ауторитет, вештину и знање васпитача. Као способност аутономног деловања и самосталног решавања проблема комуникацијска компетентност повезује васпитање и образовање са професионалним захтевима (Delamare & Winterton, 2005).

Развијена комуникацијска компетентност представља изазов не само за васпитаче, већ и за остале учеснике у васпитно – образовном процесу. Кроз усавршавање ових вештина васпитачи могу изабрати адекватне комуникацијске стратегије приликом интеракције са родитељима чиме остварују професионалне циљеве. Према *Spitzbergu* и *Cupachu* (2012). особа може бити комуникацијски компетентна уколико:

- има жељу да успостави или избегне различите ситуације – мотивација;
- разуме како да планира акције и поступа у различитим ситуацијама – знање;
- развије вештине потребне за међусобне контакте и размену порука – вештине;

Иако је комуникацијска компетентност фундаментална вештина, често се поставља питање да ли је занемарена у корист техничких знања васпитача? С обзиром на диверзитет компетенција, истиче се потреба за развојем јединственог оквира у којем би значајно место заузимала комуникацијска компетентност васпитача.

Структура комуникацијске компетентности васпитача је специфична и обухвата осим општих комуникацијских вештина и посебне вештине потребне за рад са родитељима. Кључни елементи укључују:

- педагошку комуникацијску компетентност;
- лингвистичка компетентност;
- интеркултурална компетентност;
- невербална комуникација;

Педагошко комуникацијска компетентност обухвата знање, вештине, способности и мотивационе диспозиције које омогућавају васпитачу да остварује своје васпитно-образовне улоге. Кључни аспекти ове компетентности укључују јасно формулисање порука, разликовање битног од небитног као и разумљиво излагање мисли, што је од суштинске важности за избегавање неуспеха у комуникацији. Сензибилност поруке, децидност, редослед аргумената и прилагодљивост језика су фактори који директно утичу на то да ли родитељ као реципијент верује у поруку коју је примио од васпитача. Од васпитача се очекује да разуме важност сарадње са родитељима и другим партнерима у васпитно-образовном раду као и да поседује информације о доступним ресурсима који могу подржати рад. Познавање различитих облика и садржаја партнерства са родитељима посебно о техници комуникације представља приоритет. Како би се успоставило успешно партнерство мотивација свих страна је неопходна. Васпитач треба да планира разне облике мотивисања за сарадњу и да истовремено осмишљава активности које омогућавају примену комуникацијских вештина. Конструктивно учествовање у животу вртића остварује се кроз консултације, информисање и охрабривање родитеља за активно укључивање у живот и рад установе. Остварујући сарадњу васпитач подстиче развој социјалних компетенција, истовремено анализирајући сопствене капацитете за сарадњу које је стекао током свог рада (Тривуновић, 2017).

Педагошко комуникацијска компетентност је кључни фактор за постизање синергије, која подржава дечји развој, учење и добробит. Ова компетентност се темељи на међусобном поштовању, разумевању и толеранцији. У оквиру педагошке комуникације васпитач игра улогу извора подршке, посредника знања и развоја као и иницијатора комуникације. Између ових учесника у образовном процесу задатак васпитача је да примени разноврсне педагошке методе како би ангажовао и мотивисао родитеље. То подразумева разумевање родитеља и његових потреба, као и прилагођавање комуникацијског стила тим потребама.

Ефикасна комуникација између васпитача и родитеља може значајно допринети стицању подржавајуће едукативне атмосфере, у којој се деца осећају сигурно и мотивисано за учење. Дакле, кроз ову интеракцију, васпитач не само да организује родитеље већ и развија социјалне вештине код деце чиме се јача сарадња између породице и предшколске установе. На овај начин ствара се складно и ефикасно образовно окружење које је кључно за оптимални развој сваког детета.

Лингвистичка компетентност се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата правописна, лексичка, семантичка и граматичка знања васпитача. Тачније, под лингвистичком компетенцијом подразумевамо говорну, комуникативну и термилошку компетенцију васпитача. У интеракцији са родитељима васпитач користи елементарне и најфреквентније речи и изразе како би савладао основне комуникативне активности, водећи рачуна о њиховој јасноћи и разумљивости. Правилно изговарање свих гласова, чак и у сложенијим комуникацијским ситуацијама, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, представља важан сегмент лингвистичке компетентности. Лингвистичка компетентност, осим тога, подразумева и владање одређеним бројем граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и разумевање фреквентних лексичких елемената који се односе на искуствено блиске теме и ситуације у комуникацији са родитељима. Задатак васпитача је да јасно и разумљиво комуницира, информише родитеља, поставља и одговара на повезана питања о актуелним темама везаним за потребе, интересовања и обавезе детета, као и да размењује основне информације и упознаје родитеље са плановима и обавезама васпитно-образовног рада у наредном периоду (Тривуновић, 2017).

Интеркултурална компетентност васпитача подразумева разумевање основних сличности и разлика између својих и других култура у различитим аспектима свакодневног живота породице. Ово укључује прихватање постојећих разлика у начину живљења, комуникације и поздрављања. Индивидуалне разлике међу родитељима, као што су националне, верске, културне, као и разлике произишле из социјалног статуса везане за родитељски контекст, чине део друштвене јединствености. Раније се на индивидуалне различитости гледало као на недостатак и у том контексту је и третирана. Међутим, стручним усавршавањем васпитачи развијају интеркултуралну компетентност која им омогућава да разумеју ове разлике као последицу сложености културе. Познавање основних сличности и разлика између култура, помаже васпитачима да прилагођавају комуникацијске стратегије, избегавајући на тај начин, неспоразуме у комуникацији. Када васпитач ствара односе са родитељима важно је да се ослони на своје комуникацијске компетенције и активно сазнање о особеностима сваке породице, што доводи до изградње односа заснованих на поверењу и подршци (Зрилић, 2011).

Невербална комуникација која укључује покрет тела, гестикулацију и израз лица је често инфериорнија у односу на вербалну, јер су поруке емоционално утицајније и снажније. Родитељи пажљиво прате како васпитачи примају поруке од њих и како реагују. Обзиром да је васпитач “изложен” погледима родитеља он није одговоран само за своје понашање већ и за понашања која код родитеља изазива као повратну информацију на своје поруке (Тривунић, 2017). Невербална комуникација укључује говор тела, гестикулацију и изразе лица који указују на став васпитача према родитељу. Емпатија је кључна у разумевању родитеља, где васпитач гледа на проблем из перспективе породице. Познавање невербалних знакова помаже васпитачу да побољша своју невербалну изражајност и избегне знакове који могу отежати комуникацију. Најчешћи знаци невербалне комуникације у процесу комуникације васпитача и родитеља су: контакт погледом, гестови и покрети тела и покрети главом.

- *Контакт погледом* је најмоћнији облик невербалне комуникације којим се изражавају емоције и ставови. Успостављање контакта погледом почиње комуникација. Уколико васпитач током разговора гледа у родитеља оставља утисак доминатне особе која је сигурна у себе. Потребно је да васпитач оствари контакт погледом и са осталим

учесницима у разговору што укључује једнако обраћање и положај тела. Контакт очима шаље поруку да је саговорник вредан поверења. Саговорници који користе контакт погледом остављају утисак који поручује да су заинтересовани за међусобну интеракцију. Скривање погледа се може протумачити као неискреност, док потпуни изостанак контакта погледом одаје негативан став или противљење реченог.

- *Гестови и покрети тела* током разговора треба да буду спонтани и јасни како би развили осећај поверења између васпитача и родитеља. Психолози врло често говор тела посматрају као начин да се каже оно што се заиста мисли. Гестикулација иако служи за изражавање емоција и личности, током разговора мора бити прилагођена ситуацији. Претераном гестикулацијом васпитач може скренути пажњу са теме, док недостатак исте може оставити утисак хладне особе. Потребно је покрете ускладити са речима и речи са покретима. Осмех је одраз доброг расположења, задужен је за срећу због тога је неизоставан фактор који утиче на осећај повезаности између васпитача и родитеља. Начин на који васпитач седи или стоји током разговора је показатељ његовог тренутног расположења. Особе које имају негативан утисак о ономе што саговорник говори заузимају положај затворених руку, често гледају на сат, играју се оловком...Отворено држање током разговора шаље поруку позитивног мишљења о саговорнику, док затворено држање одаје осећај инфериорности према особи са којом се разговара.

- *Покрети главом* имају значајан утицај у процесу комуникације. Користе се за показивање ставова или у знак подршке ономе што је речено (Булатовић, 2019). Два најчесталија покрета су:

- ❖ Климање главом - прихватање, одобравање и разумевање. Овај покрет означава слагање, потврду или одобрење и стога може бити веома користан када вербалне језичке разлике отежавају комуникацију.
- ❖ Одмахивање главом – негодовање или одговор „Не“. Покрети главом врло често показују став саговорника током разговора. Када је глава високо или мало нагнута уназад, то се тумачи као гордост или сигурност у себе. Глава нагнута на једну страну показује заинтересованост за разговор, док погнута глава указује на покорност, понизност или осуду.

Интеграција различитих димензија комуникацијске компетентности омогућава појединцима да буду прилагодљиви и ефикасни у различитим комуникацијским

ситуацијама. Ово подразумева континуирано учење и прилагођавање својих комуникацијских стратегија као и рефлексiju како би се постигли жељени исходи и одржали позитивни односи.

1.3. Значај комуникацијске компетентности за партнерство са породицом

Значај комуникацијске компетентности за партнерство породице и предшколске установе огледа се у перципирању породице као примарног учитеља своје деце, која је укључена у све активности предшколске установе. Комуникација између породице и предшколске установе почиње од самог почетка поласка детета у установу и наставља се кроз дететово праћење когнитивног, емоционалног, социјалног и физичког развоја. Добра информисаност обе стране о правима и обавезама, обострана и међузависна иницијатива и висок ниво интризичне мотивације васпитача и родитеља за унапређивање партнерских односа играју значајну улогу у успостављању и одржавању партнерских односа.

Породично и предшколско васпитање нису супростављени концепт, они се допуњују и заједно доприносе максималном развоју дететових потенцијала. Вртић кроз свој васпитно-образовни рад, настоји да оствари предвиђене циљеве и задатке и подстакне развој дечјих способности до максимума. Педагошки рад у вртићу није довољан и не може бити замена за породицу, стога двосмерна комуникација између вртића и породице мора бити постигнута заснивајући се управо на комуникацијским компетенцијама васпитача (Милић, 2012).

Родитељи као партнери предшколске установе перципирају се као нераскидиви систем који је у сталној интеракцији и међусобном деловању. Важно је активно учествовање породице у изградњи курикулума предшколске установе, што се односи на планирање, заједнички рад и евалуацију обе стране, која је заснована на континуираној, отвореној и равноправној комуникацији васпитача и родитеља. Родитељи и васпитачи се кроз сарадњу договарају и усаглашавају око начина задовољавања основних потреба детета. Комуникацијска компетентност васпитача је значајна вештина јер омогућава усаглашавање ставова и стварање заједничког разумевања што директно утиче на добробит детета.

Напред истакнуто указује на значај комуникацијске компетентности за партнерство породице и предшколске установе где у основи лежи комуникацијска компетентност целог

тима, а пре свега васпитача. Успешна комуникација између породице и предшколске установе не само да елиминише разлике у васпитању, већ и обликује васпитни модел и систем вредности, што води ка оптималном развоју деце.

Успешно партнерство између васпитача и родитеља представља кључни фактор у развоју и образовању деце у предшколском узрасту. Ова сарадња има за циљ стварање подстицајног и сигурног окружења које ће омогућити оптимални развој детета. Разумевање значаја и изазова у овим односима је неопходно за унапређење комуникације и сарадње између свих укључених страна (Милић, 2012).

1.4. Дефиниција партнерских односа између васпитача и родитеља

Успешно партнерство између васпитача и родитеља представља кључни фактор у развоју и образовању деце у предшколском узрасту. Ова сарадња има за циљ стварање подстицајног и сигурног окружења које ће омогућити оптимални развој детета. Разумевање значаја и изазова у овим односима је неопходно за унапређење комуникације и сарадње између свих укључених страна (Милић, 2012).

Сама реч „партнерство“ подразумева двосмерни проток информација на основу којих се предузимају потребни поступци у породици или предшколској установи. Ово партнерство се базира на развоју могућности за укључивање родитеља у живот и рад установе, уважавању идеја, заједничку одговорност и професионални однос васпитача према родитељима. Жеља, кооперација и разумевање васпитача као и целог тима вртића кључни су фактори за успешно партнерство са породицом.

Партнерски однос је више од краткорочне размене информација. Партнерство подразумева заједничку бригу и одговорност о деци кроз искрену, отворену и правовремену комуникацију, двосмерну размену информација, обострано разумевање, међусобно поверење, сарадњу, усаглашавање циљева и очекивања од предшколског програма. Иницирање партнерства никако не значи да се доминантност породице као фактора социјализације урушава, већ напротив, да васпитач као професионалац постаје подршка одговорном родитељству (Мојић, 2016).

Успостављање партнерских односа није увек лако, зато је важно добро познавање партнера. Њиховим упознавањем омогућава се правилан и добар избор циљева, метода, облика и средстава за рад са децом и усаглашавање њихових деловања. Изграђивање самопоуздања родитеља и јачање њихових компетенција и потенцијала, као и мотивисање родитеља да буду информисани и обучени, кључни су аспекти успешног партнерства. Успостављање партнерског односа између васпитача и родитеља подразумева комплексан и целовит приступ који обухвата све нивое и димензије васпитног програма. Снаге и ресурси породице морају бити подржани, што значи да стручњаци морају пружити подршку родитељима, избегавајући осуђивање и стигматизацију (Мојић, 2016).

Практични савети за успостављање партнерства са породицом су:

- *Искреност.* Васпитачи треба да комуницирају искрено али тактично објашњавајући све аспекте развоја детета без нарушавања интегритета породице.
- *Флексибилност.* Запослени у предшколској установи и родитељи морају бити флексибилни, како би постигли позитивне резултате.
- *Свакодневни контакти.* Стално присуство родитеља и редовни сусрети са васпитачима стварају предуслове за развијање партнерских односа.
- *Висока општа култура.* Културна свест запослених у предшколској установи је важна како због примера који дају деци, тако и због очувања и промовисања културе живљења.
- *Тактичност.* Увек имати на уму да је дете највећа вредност својим родитељима, те је потребно одмерити сваку реч и поступак.
- *Разумевање.* Показивање разумевања за родитеље и охрабривање њиховог учешћа у васпитању је кључно.
- *Добро познавати дете.* Васпитачи треба да се упознају са свим аспектима дететовог живота, укључујући здравствене потребе.
- *Отвореност.* Доприноси успостављању партнерских односа.
- *Пријатна атмосфера у вртићу.* Од пресудног је значаја за добар први утисак и успешну сарадњу. Да би васпитач и родитељ могли постати истински партнери усмерени ка заједничком циљу добробити детета, неопходно је познавати карактеристике партнерског односа, а то су:

1. *Равноправност*. Сви учесници васпитног процеса имају једнака права и обавезе.
2. *Комплементарност*. Разлике међу учесницима представљају различитости у развоју и искуству, а не неједнакости.
3. *Компетентност*. Васпитач ствара услове за испољавање и развој способности свих учесника.
4. *Аутентичност*. Сваки учесник је личност са сопственим потребама и карактеристикама које се уважавају у процесу интеракције. То значи да васпитање није процес укалупљивања детета према одређеном моделу, већ процес развоја, подстицања и прихватања. У процесу интеракције не истичу се, не негирају се и не потискују негативни аспекти (емоције или понашање), већ се каналишу и разрешавају (Павловић-Бренселиновић, 2000).

Ауторка Павловић-Бренселиновић у свом раду „Партнерство у образовању” (2010) истиче два доминантна приступа у разумевању партнерства са породицом. Први је *полазишно-утилитистички приступ* који се заснива на поставци да партнерство проистиче из постојања комплементарних интереса и подударних циљева чиме се успостављају заједничке активности. Према овом моделу, будући да породица и програм имају преклапајуће сфере интереса и деловања, дефинисањем заједничких циљева између њих се успоставља партнерство које се потом испољава у различитим подручјима активности. Овакав приступ ставља акценат на облицима сарадње са породицом, њиховој разноврсности и учесталости, па се говори о партнерству у подручју комуникације, управљања, учешћа родитеља у програму и др. Уобичајена улога васпитача може бити: израда плана сарадње са породицом кроз планирање појединих облика и учешће у њиховој реализацији.

Други приступ је *процесно-подражавајући*, по коме су комплементарни интереси и подударни циљеви само полазиште за развијање партнерства. Међутим да би се партнерство развило неопходан је процес заједничких активности којим се изграђује поверење а чији је исход узајамна подршка. Из оваквог приступа проистиче супстантивно партнерство којим се остварују суштинска питања квалитета односа породице и вртића. Улога васпитача се односи на изградњи поверења, заједничком деловању и повезаности.

Партнерство између породице и вртића активира родитеље на пољу интересовања за педагошку делатност, пружајући им увид у рад вртића, као и резултате васпитно-образовног рада. Од родитеља се очекује да буду заинтересовани за сарадњу са вртићем, да поштују личност васпитача, као и да поштују себе и своје дете. Вртић, као васпитно-образовна установа, треба да омогући родитељима упознавање са васпитно-образовним циљевима и задацима, као и начинима реализације тих циљева. Истовремено вртић треба да поштује сваког родитеља у оквиру партнерског односа.

Овакав модел партнерства доприноси већем интегрисању родитеља за педагошки рад и омогућава им бољи увид у функционисање вртића и резултате васпитно-образовног процеса. Улога родитеља у овом партнерству подразумева активно учешће и сарадњу, док улога васпитача укључује информисање и подршку родитељима у процесу заједничког деловања. Овакви односи не само да побољшавају квалитет васпитно-образовног рада, већ и доприносе оптималном развоју детета.

1.5. Значај партнерске сарадње за развој детета

Предшколски период представља најдинамичнији период развоја детета, а сваки узраст у оквиру овог периода има своје специфичне карактеристике. Вођење рачуна о овим специфичностима, као и индивидуалним карактеристикама сваког детета, услов је успешног васпитно-образовног рада. Флексибилност, динамичност и отвореност за сталну размену са околином кључни су аспекти програмског модела у предшколској установи. У том контексту значај партнерске сарадње између породице и васпитача је непроценљив за развој детета. Усмереност породице на васпитаче и обрнуто, утиче и на сам развој партнерства кроз задовољавање дететових потреба. Користи за дете које произилазе из партнерске сарадње вртића и породице укључују:

- континуитет породичног и институционалног васпитања;
- лакшу адаптацију и боље прихватање вртића;
- контакт са већим бројем одраслих;
- другачији поглед на родитеље;

Уочавање развојних промене, праћење дечјег развоја и учења омогућава систематизацију утисака и сазнања о детету, као и процену утицаја васпитно-образовног

процеса. Промене код деце могу се односити на прилагођавање новом окружењу, упознавање новог васпитача или навикавање на нову ситуацију у породици. Други критични моменти могу бити када дете пролази кроз фазу туговања, када је узнемирено или забринуто, или када се осећа изостављеним или другачијим. Партнерство породице и васпитача засновано на поверењу може у великој мери олакшати тешке периоде у животу детета. Партнерски односи између васпитача и родитеља су од изузетне важности, из неколико разлога:

- *Подршка развоју детета.* Заједничким радом васпитачи и родитељи могу боље разумети потребе и потенцијале детета, што омогућава адекватно планирање активности и програма који ће подстицати његов развој.
- *Конзистентност у васпитању.* Заједнички приступ у васпитању детета обезбеђује доследност у постављању правила и очекивања, што помаже детету да се осећа сигурно и стабилно.
- *Подршка васпитачима.* Родитељи пружају драгоцене информације о детету што помаже васпитачима у прилагођавању својих приступа и метода. Такође, подршка родитеља ојачава мотивацију васпитача и вредност њиховог рада.
- *Укључивање родитеља у образовни процес.* Активно укључивање родитеља у разне активности у вртићу ствара снажнију заједницу и побољшава квалитет образовања.

Добар партнерски однос заснован је на поверењу. Васпитачи морају поштовати поверљивост информација које добијају о деци, али и бити свесни да се поверљивост не може гарантовати у случају потребе за заштитом детета (NCCA, 2009).

1.6. Изазови у партнерским односима

Иако је значај партнерских односа евидентан, постоје бројни изазови који могу утицати на њихову успешност:

- *Комуникација.* Недостатак ефективне комуникације може довести до неразумевања и конфликта. Различити стилови комуникације, као и временска ограничења, често представљају препреку у успостављању квалитетног дијалога.

- *Различита очекивања и вредности.* Родитељи и васпитачи могу имати различите погледе на васпитање и образовање што може довести до неслагања. Важно је пронаћи заједнички језик и компромисе како би се обезбедило најбоље за дете.
- *Стрес и преоптерећеност.* Васпитачи и родитељи често се суочавају са великим стресом и обавезама, што може утицати на њихову способност да ефикасно сарађују.
- *Недостатак ресурса.* Ограничени материјални и људски ресурси у предшколским установама могу ограничити могућност за развијање и одржавање квалитетних партнерских односа.

Успостављање и одржавање партнерских односа између васпитача и родитеља је комплексно, али изузетно важно за добробит деце. Ефективна комуникација, разумевање и поштовање различитих перспектива, као и заједнички напор у превазилажењу изазова, кључни су фактори успешног партнерства. Улога сваког учесника у овом процесу је непроцењива, а крајњи циљ је стварање окружења које ће подржати и охрабрити развој сваког детета (Станисављевић-Петровић, 1998).

1.7. Врсте и облици комуникације у партнерским односима са родитељима

Врсте и облици комуникације представљају кључне компоненте успешне сарадње између васпитача и родитеља у предшколским установама. Овај аспект партнерства је суштински за стварање ефикасног васпитно-образовног окружења и добробити деце. Ауторка Станисављевић - Петровић у књизи „Сарадња породице и вртића” (1998), истиче различите врсте комуникације које доприносе успостављању и одржавању овог партнерства. Према њеним истраживањима, могу се разликовати три основне врсте сарадње:

1. *Информисање родитеља о раду и развоју деце;*
2. *Подизање педагошке културе родитеља;*
3. *Укључивање родитеља у решавање конкретних проблема у предшколској установи;*

Све ове основне врсте сарадње имају своје специфичне начине реализовања, који су суштински за успостављање и одржавање партнерских односа између васпитача и родитеља. Ови облици сарадње су међусобно повезани и допуњују се, чиме се ствара

интегрисани систем комуникације који тешко може бити анализиран изоловано. Међусобна информисаност васпитача и родитеља се остварује преко следећих облика:

1. *Индивидуално информисање*
2. *Родитељски састанци – групни облик сарадње*
3. *Изложбе дечјег стваралаштва*
4. *Приредбе и прославе*
5. *Креативне и едукативне радионице*
6. *Упознавање родитеља са психологијом и развојем детета*

Индивидуално информисање

Индивидуално информисање представља облик комуникације у којем васпитач води разговор са једним или оба родитеља детета. Овај вид информисања има значајну улогу у информисању и унапређењу партнерских односа између васпитача и родитеља, те омогућава стварање отвореног и конструктивног дијалога.

Добре стране индивидуалног информисања су следеће:

- *Отвореност и прилагодљивост.* Овај облик комуникације омогућава дубоку и отворену размену информација између васпитача и родитеља. Разговори могу трајати онолико дуго колико је потребно да се разјасне све недоумице, размене информације и донесу одлуке о будућим корацима у раду са дететом.
- *Прилике за дубље разумевање.* Индивидуални разговори пружају васпитачу прилику да упозна родитеље, њихове ставове и мишљења о детету и његовом развоју. Ово је важан аспект за сагледавање услова у којима се дете развија у породици као и за идентификацију потенцијалних изазова и потреба детета.
- *Размена информација о развоју детета.* Родитељи добијају повратне информације о напредовању детета као и препоруке за даље поступке који могу допринети његовом развоју. Ово укључује аспекте као што су задовољавање основних потреба детета (храна, одмор, кретање на свежем ваздуху) и рад на његовим емоционалним и социјалним вештинама.
- *Флексибилност у планирању.* Васпитач и родитељи могу се договорити о времену и месту одржавања ових разговора, често у посебној просторији без присуства детета и других лица, што омогућава приватност и неометен дијалог.

Ови облици комуникације су кључни за успостављање и одржавање ефективних партнерских односа између васпитача и родитеља, као и за осигурање најбољег развоја детета у вртићу.

Родитељски састанци – групни облик сарадње

Групни облик сарадње заправо представља економичан и ефикасан модел комуникације између васпитача и родитеља. Уместо понављања истих информација и тема у појединачним разговорима, васпитач организује сусрете за групу родитеља што омогућава размену искуства и сазнања међу родитељима.

Групни облик сарадње укључује следеће типове родитељских састанака:

- *Општи родитељски састанци.* Организују се једном или два пута годишње за све родитеље у установи. На њима се најчешће разматрају важне теме попут планирања програма рада за наредну годину или презентовања извештаја о активностима и резултатима из претходног периода. Општи родитељски састанци пружају преглед општих циљева и достигнућа установе, што омогућава родитељима да се упознају са проблемима и решењима која су релевантна за сву децу у одређеном узрасту;
- *Родитељски састанци за једну васпитну групу.* Током ових састанака конкретно се разматрају аспекти рада у оквиру једне васпитне групе. Родитељи добијају информације о условима рада у групи, постигнутим резултатима и плановима за будућност. Ови састанци пружају родитељима могућност да активно учествују у процесу усаглашавања васпитачких стратегија са потребама деце и њихових родитеља, као и да изразе своје предлоге и коментаре.
- *Родитељски састанци за исту узрасну групу.* Ови састанци се одржавају када у једном објекту постоје две или више група деце истог узраста. Током ових састанака разматрају се проблеми и питања специфична за узрасну групу, као што су развојне потребе деце, метода васпитања или организација активности. Они омогућавају родитељима да се упознају са проблемима и решењима која су релевантна за сву децу у одређеном узрасту.

Предности групних састанака:

- *Ефикасност и економичност.* Групни састанци омогућавају васпитачима да комуницирају са више родитеља истовремено, што смањује потребу за понављањем истих информација у индивидуалним разговорима.

- *Размена искуства.* Родитељи имају прилику да размене искуства, идеје и савете што може довести до нових увида и решења која могу бити корисна за све присутне.

Недостаци групних састанака:

- *Недостатак индивидуалног приступа.* На групним састанцима није могуће разматрати конкретне проблеме појединог детета. За такве сличајеве неопходни су индивидуални разговори који омогућавају детаљније разматрање специфичних потреба и питања која се односе на појединачну децу.

Групни облик сарадње је стратешки важан за изградњу и одржавање односа између васпитача и родитеља, као и за успостављање квалитетне комуникације у оквиру предшколске установе (Станисављевић-Петровић, 1998).

Изложбе децјег стваралаштва

Изложбе представљају важан облик колективног информисања, који омогућава представљање разноврсних материјала од посебног интереса за родитеље и широку јавност. Оне служе као платформа за информисање родитеља о активностима и постигнућима деце у предшколској установи.

Вредност изложбе лежи у следећим аспектима:

- *Централизовано представљање информација.* Изложбе омогућавају да се на једном месту у кратком временском периоду прикажу различити материјали који су од значаја за родитеље. Ово обухвата разне аспекте активности и рада деце, чиме се родитељима пружа јасна и свеобухватна слика о томе шта се дешава у установи.
- *Разноврсност материјала.* На изложбама се најчешће представљају дечји цртежи, радови, фотографије, сликовнице и други креативни производи деце. Ови материјали представљају резултате активности и пројекта које деца развијају у оквиру васпитно-образовног програма, чиме се родитељима омогућава да виде напредак и креативност своје деце.
- *Презентација резултата и постигнућа.* Изложбе пружају родитељима прилику да виде конкретне резултате рада своје деце, као и да се упознају са начином на који деца развијају своје способности и учествују у активностима установе. Ово може укључивати све од визуелних радова до документације пројекта и акције.

- *Могућност за директну интеракцију.* Изложбе често укључују и могућност директне интеракције између родитеља, васпитача и деце. Ово креира атмосферу у којој родитељи могу да разговарају са васпитачима о раду и развоју деце.

Примери и врста изложби:

- *Изложбе дечјих цртежа и радова.* Ове изложбе приказују креативне радове деце и могу бити организоване на крају пројекта или као део редовних активности.
- *Фотографије и сликовнице.* Овде се представљају фотофрфације са активности, као и сликовнице које деца праве као део васпитно-образовног програма.
- *Отварање или затварање пројекта.* Изложбе које обележавају почетак или завршетак одређеног пројекта, чиме се родитељи упознају са циљевима и резултатима пројекта.

Изложбе су стога изузетно важан алат у комуникацији између предшколске установе и породица, пружајући платформу за промоцију постигнућа деце и развој сарадње између васпитача и родитеља.

Приредбе и прославе

Приредбе и прославе заузимају значајно место у раду предшколских установа као облик свечаности са одређеним програмом који има вишеструки значај за децу и родитеље. Ове активности представљају важан аспект у креирању позитивног окружења у вртићу и унапређењу партнерских односа између васпитача и родитеља (Станисављевић-Петровић, 1998).

Приредбе и прославе пружају деци могућност да покажу шта су научили у вртићу кроз припремљене наступе и представе. Ова искуства доприносе развоју њихових комуникацијских вештина, јер деца имају прилику да јавно наступају пред публиком, што позитивно утиче на њихово самопоуздање и способност да комуницирају са другим људима. Комуникацијске вештине код деце развијају се у области естетског васпитања (језичког, ликовног и драмског), при чему васпитачи играју кључну улогу у подстицају. чији подстицај даје васпитач. Дечје стваралаштво може бити у виду причања, покрета или цртања, чиме свако дете добија могућност да развије своју машту и своју уметничку способност (Станисављевић - Петровић 1998).

Општи исходи развојних активности у овом аспекту своде се на оспособљавање у коришћењу говором, пре свега, кроз разумевање; реаговање и служење говором одраслих; усвајање и богаћење речника; служење књигама и писаним материјалима; коришћењем

маштовног потенцијала и испољавања радозналости за нове активности, умећа вербалног и невербалног комуницирања са вршњацима и одраслима у својој околини и умећа деце да слушају и културно се опходе у комуникацији (Службени гласник РС, 2018).

❖ *Активна забава и обогаћивање боравка у вртићу*

Током приредби и прослава, деца су активно укључена у различите активности које су и забавне и образовне. Ове активности не само да обогаћују дечје искуство већ и подстичу радост у свакодневним активностима.

❖ *Презентација постигнућа и активности*

Приредбе и прославе пружају родитељима увид у садржај активности у вртићу и резултате рада деце. Родитељи могу да виде напредак у различитим областима као што су усмено изражавање, физичко васпитање и креативност, што им омогућава да процене степен развијене способности своје деце и разлике у могућностима деце исте групе.

❖ *Јачање емоционалних веза између родитеља и деце*

Приредбе и прославе омогућавају родитељима да се емоционално повежу са својом децом кроз заједничко обележавање важних тренутака у њиховом животу и раду. Ове активности доприносе стварању позитивних успомена и јачању породичних веза.

❖ *Обележавање значајних момената*

Приредбе и прославе често обележавају важне тренутке у животу деце, као што су:

- Крај рада у групи. Обележава завршетак одређене фазе у васпитном процесу и прелазак на следећи ниво образовања.
- Прелазак у старију васпитну групу. Означава напредовање деце и нове васпитне изазове.
- Растанак са васпитачем. Догађај који обележава крај рада са одређеним васпитачем и прелазак деце у нову групу.
- Почетак школовања. Прелазак из предшколске у школску фазу образовања.

Ови догађаји имају симболичан значај и представљају прилику за разматрање постигнућа и планирање будућих корака у развоју деце. Приредбе и прославе су стога не само средство за забаву, већ и важан део васпитно - образовног процеса који обогаћује искуство деце и родитеља у предшколској установи. Ови облици комуникације чине основу за ефективно партнерство између васпитача и родитеља и доприносе успостављању успешне сарадње у процесу васпитања и образовања деце.

Креативне и едукативне радионице

У циљу јачања сарадње између вртића и родитеља, васпитачи организују креативне и едукативне радионице као значајан део васпитно-образовног процеса. Улога васпитача у овом процесу захтева висок ниво комуникацијских компетенција, како би се обезбедила ефикасна интеракција и постигли заједнички циљеви. Васпитач одређује тему, водећи рачуна да активности буду забавне и интересантне за децу и родитеље, као и усклађене са годишњим или сезонским планом вртића. Васпитач дефинише циљ радионице, место одржавања и њено трајање, узимајући у обзир узраст деце, могућности вртића и доступно време родитеља.

- *Креативне радионице* омогућавају заједничке активности деце, родитеља и васпитача из исте узрадне групе. Током радионица учесници заједно израђују конструктивне предмете, играчке или друге креативне радове, користећи различите материјале као што су папир, текстил, дрво, глина или рециклажни материјали. Улога васпитача у овом процесу подразумева: јасну и разумљиву презентацију активности, подстицање креативног изражавања код деце и родитеља и креирање атмосфере која охрабрује сарадњу и учешће свих присутних.

Основни циљеви креативних радионица су:

- Подстицање дружења и сарадње свих учесника;
- Јачање односа између родитеља, деце и васпитача;
- Унапређење комуникацијских вештина свих учесника кроз интеракцију и заједнички рад;
- *Едукативне радионице* имају за циљ оснаживање педагошких компетенција родитеља кроз размену знања, искустава и идеја. Васпитач користи своје комуникацијске вештине за организовање активности које подстичу активно учешће родитеља, а то су заједничка дружења родитеља и васпитача у циљу оснаживања родитељских педагошких компетенција. Овај вид радионице захтева од васпитача већу флексибилност и време планирања. Основа по којој се усмеравају учесници у едукативној радионици јесте сценарио. Фазе реализације едукативних радионица укључују:

1. Планирање. Дефинисање теме, циљева и начина рада у складу са интересовањима и потребама родитеља.
2. Програмирање. Припрема материјала, активности и сценарија радионице.

3. Реализација. Остваривање планираних активности, активно вођење дискусија и евалуација резултата.

Ефикасна комуникација је основа успешног рада васпитача током радионица. Улога васпитача укључује: јасно дефинисање циљева и инструкција, успостављање дијалога са родитељима, уз активно слушање и уважавање њихових ставова, охрабривање родитеља да учествују у дискусијама и поделе своја искуства, стварање пријатне и подстицајне атмосфере која мотивише учеснике.

Посебан акценат ставља се на подстицање двосмерне комуникације која доприноси изградњи поверења између родитеља и васпитача. Кроз сарадњу и отворену размену идеја, родитељи постају партнери у васпитно-образовном процесу, што позитивно утиче на целокупан развој детета (Булатовић, 2019).

Упознавање родитеља са психологијом и развојем детета

У контексту развоја партнерства између породице и предшколске установе, подизање педагошке културе родитеља представља кључан облик комуникације са циљем стварања ефективнијег васпитног окружења за децу. Овај облик сарадње има за циљ да родитељима пружи потребна знања и вештине за успешније чување и васпитање своје деце.

Кључни аспекти упознавања родитеља са психологијом и развојем детета укључују:

- *Развојне фазе детета.* Психолошке карактеристике и потребе деце у различитим узрастима.
- *Технике подршке развоју.* Како пружити подршку дечјем развоју у оквиру породице.
- *Реаговање на понашање.* Како управљати проблематичним понашањем и подстицање позитивних активности.

❖ Породица и њени различити аспекти

Следећи важан аспект овог облика сарадње је упознавање родитеља са различитим аспектима породичног живота који утиче на васпитање деце, ово укључује:

- *Значај породичног васпитања.* Разумевање улоге родитеља у образовању и васпитању деце.
- *Односи у породици.* Како здрави породични односи доприносе развоју детета.
- *Социјализација деце.* Улога родитеља у подршци дечјој социјализацији и интеграцији у друштво.

❖ Друштво и друштвени односи

Разумевање друштвених фактора и њиховог утицаја на развој детета представља трећи кључни аспект. Овде се разматрају друштвени и културни фактори, утицај друштвених и културних чинилаца на развој детета и *повезивање породичне и друштвене средине*: (како јавне приредбе, манифестације и активности доприносе развоју деце и учвршћују везе између породице и ширег друштва).

❖ Здравствено-педагошко-психолошко саветовање

У реализацији ових активности учествују стручњаци који непосредно раде са децом, као и други ангажовани појединци. Ови саветодавни облици укључују:

- *Кутак за родитеље*. Простор у којем се излажу материјали од значаја за родитеље, као што су дечји цртежи, играчке, часописи, преглед литературе и информације о одлукама савета родитеља.

- *Здравствене саветодавне услуге*. Саветовање за мајке и децу о здравственим аспектима и развојним потребама.

- *Центри за информисање родитеља*. Представља важан ресурс за постизање свести и образовање родитеља о аспектима и развоју деце. Ове активности укључују информативне и образовне сесије за родитеље које промовишу разне теме као што су психолошки развој, методе васпитања и слично.

- *Средства јавног информисања*. Користе се за преношење информација и савета родитељима. То укључује радио и телевизијске емисије и информативне публикације.

❖ Примери активности за подизање педагошке културе родитеља

- *Радионице и семинари*. Образовне сесије о психологији детета, методама васпитања и друштвеним односима.

- *Књиге и чланци*. Препоруке о литератури која се бави важним аспектима васпитања и развоја детета.

- *Презентације и предавања*. Излагања стручњака на тему као што су здравље деце, породица и образовне стратегије.

Ове активности не само да унапређују васпитне праксе у породици, већ и стварају чврст партнерски однос између родитеља и васпитача, што је кључно за свеобухватни развој детета. Постоје два основна облика сарадње за укључивање родитеља у решавање појединачних проблема:

1. *Рад у савету родитеља и*
2. *Учешће у раду комисија и одбора.*

Ови облици сарадње доприносе решавању конкретних проблема и унапређују квалитета рада у вртићу. Савет родитеља се формира на иницијативу родитеља и стручних лица из предшколске установе, а укључује најактивније родитеље који сарађују са стручним особама у циљу постизања заједничких интереса и користи за породицу и предшколску установу.

Значајне активности савета родитеља укључују:

- *Побољшање услова у вртићу.* Унапређењу дечјих игралишта; учешће у набавци игровног материјала; организација и спровођење акција за побољшање физичког окружења у вртићу.
- *Квалитетнији рад са децом.* Предлагање и имплементација мера за побољшање квалитета васпитно-образовног рада у вртићу.
- *Брига о здрављу деце.* Сарадњу из области здравствене заштите деце, укључујући превентивне активности и информисање родитеља о здравственим питањима. Остваривање партнерства кроз јачање веза између родитеља и предшколске установе ради бољег разумевања и сарадње у интересу деце.

Савет родитеља најчешће броји три до пет родитеља, а пожељно је да у рад Савета буду укључени сви родитељи, независно од њихове професије и пола. Надлежности Савета утврђене су чланом 120. Закона о основама система васпитања и образовања Републике Србије (Службени гласник РС, 2018). Састанци Савета се одржавају до два пута месечно, по потреби и фокусирају се на актуелне проблеме и предлоге за побољшање рада у вртићу.

Учешће родитеља у раду комисија и одбора усмерено је на спровођење конкретних акција у вртићу и васпитним групама. Ова активност је непосредно повезана са радом Савета родитеља и има за циљ реализацију одређених пројеката и иницијатива.

Области рада комисије и одбора могу укључивати:

- *Развој и реализација пројеката.* Планирање и спровођење пројеката који доприносе побољшању услова у вртићу или васпитним групама.
- *Организација манифестација.* Планирање и организовање догађаја као што су приредбе, излети и друге активности које укључују децу и родитеље.

- *Разматрање и решавање конкретних проблема.* Интеракција и адресирање проблема у свакодневном раду вртића.

Комисију и одбор чине представници родитеља, васпитачи и други стручњаци. Састанци се одржавају по потреби, у зависности од природе и обима акција које се спроводе.

Примери активности у Савету родитеља и комисијама

- *Савет родитеља.* Развој планова за унапређење игралишта, организовање родитељских радионица, преглед и расправа о резултатима васпитно - образовног рада.

- *Комисије.* Пројектовање нових активности за децу, израда предлога за побољшање услова у вртићу, организовање акција за прикупљање средстава за одређене потребе.

Укључивање родитеља у решавање појединачних проблема кроз рад у Савету родитеља и учешћа у комисијама и одборима представља важан аспект сарадње у предшколском образовању. Ови облици сарадње доприносе унапређењу услова за рад и развој деце, као и јачању партнерских односа између родитеља и васпитача.

1.8. Особине васпитача као активног учесника у комуникацији са родитељима

У узајамном деловању између предшколске установе и породице, васпитач има кључну улогу. Према знању и информисаности о делатности ове врсте васпитач треба да буде иницијатор комуникације са родитељима. Поред иницијативе за заједничко деловање на васпитно-образовном пољу, васпитач треба да изврши правилан избор садржаја у зависности од интереса, жеља и могућности које пружа предшколска установа (Станисављевић-Петровић, 1998).

Поред избора садржаја, васпитач треба да усмерава родитеље на адекватно васпитање детета. Да би успешно комуницирао са родитељима, васпитач треба да поседује следеће особине:

- *Ентузијазам и жељу за сарадњом.* Подстицање родитеља на активно учешће.
- *Могућност мотивације.* Укључивање родитеља у рад предшколске установе.
- *Пружање адекватних информације.* Обавештавање родитеља о свим важним аспектима васпитања.
- *Прихватање родитеља као партнера.* Схватање родитеља као равноправног учесника у васпитно-образовном процесу.
- *Фокус на потребе детета.* Оријентација на дечје потребе и могуће проблеме.
- *Искреност критичност и поштена процена детета.* Објективно оцењивање детета и његових могућности (Станисављевић-Петровић, 1998).

Доследност у комуникацији показује аутентичност васпитача. Тактичност подразумева разумевање деликатне ситуације и адекватно реаговање, као и извињење у случају грешке. Важно је да васпитач води разговор без наметања сопственог мишљења и да се усредсреди на понашање родитеља, а не на њихову личност.

Флексибилан васпитач прилагођава свој приступ различитим типовима родитеља (саговорника) и ситуацијама, стварајући опуштену и позитивну атмосферу која доприноси већем искуству у пракси и стабилнијем партнерству са породицом.

Као активни учесник у комуникацији са родитељима васпитач треба бити усмерен на процес комуникације, поседовати асертивни стил и умеће доброг процењивања особе са којом размењује поруке. Међусобна комуникација васпитача и родитеља значајно

доприноси успешности рада предшколске установе. Складни односи служе као мотивација за наставак рада на добробит детета. Успостављање праве равнотеже између самопоуздања и пасивности представља умерену самоувереност која васпитачу омогућава да покаже интересовање за породицу кроз различите облике сарадње, али и да процени у ком тренутку би требао бити пасивнији.

Као активни учесник у комуникацији са родитељима васпитач доприноси стварању заједнице која подржава дечји развој и учење. Ефективна комуникација између васпитача и родитеља, кључна је за изградњу снажних, позитивних односа који промовишу добробит детета.

1.9. Стили комуникације између родитеља и васпитача

Стил комуницирања представља кључну компоненту у изградњи и одржавању односа између родитеља и васпитача у предшколским установама. Он обухвата различите вештине које појединци користе у иницирању, прилагођавању и одговарању у међусобној комуникацији. На основу комуникацијског стила може се добити увид у нечију личност на начин на који приступа комуникацији. Основне димензије комуникацијског стила су асертивност и респонзивност које представљају основу комуникацијског стила особе из чије основе настају пасивни комуникацијски стил, агресивни комуникацијски стил, пасивно - агресивни и асертивни комуникацијски стил (Мен, 2015).

Пасивни стил комуникације карактерише избегавање одговорности и конфликта. Особе са овим стилем комуникације често не учествују активно у дискусијама. Преферирају индиректне начине комуницирања избегавајући изражавање својих осећања и често се извињавају за своје понашање. Њихово ниско самопоуздање и недовољно развијене социјалне вештине могу довести до тога да се њихова висока емоционална интелигенција не изрази у потпуности. Препознатљиви су по говору тела који је увек према унутра, говоре тихо и меким гласом, често су само слушаоци и преосталу одговорност остављају другима. У контексту предшколских установа пасивни стил комуникације може довести до неадекватне комуникације са родитељима, што може резултирати недовољно обавештеним родитељима и недовољним укључивањем у процес образовања детета (Мен, 2015).

Агресивно комуникацијски стил карактеришу особе које настоје да победе по сваку цену. Овакав стил није пожељан јер може одбијати људе и негативно утицати на морал саговорника. Особе са оваквим стилем су екстремно амбициозне, ратоборне и захтевне. Њихов комуникацијски стил је насилан, а карактеристике укључују агресиван израз лица, гласно причање, наметање својих ставова, игнорисање других, сарказам и понижавање. У предшколским установама агресивни стил комуникације може довести до конфликта између васпитача и родитеља, што може негативно утицати на однос према детету и смањити ефективност образовних активности. Такви приступи могу створити напету атмосферу, која је непожељна за развој позитивних односа у образовном окружењу.

Пасивно-агресивни стил комуникације представља комбинацију претходна два стила. Особе са овим стилем не изражавају своја осећања или мишљења директно, већ индиректно постају агресивне због неспособности да изразе своје емоције. Ове особе често делују као жртве које говоре једно али раде друго. Препознатљиви су по иронији, сарказму и стварању осећаја кривице код других. У контексту сарадње између родитеља и васпитача, пасивно - агресивни стил може довести до недовољно јасне комуникације, стварања конфузије и неразјашњених очекивања. Овај стил може довести до непотпуног или неискреног изражавања проблема и потреба, што може компликовати решавање конфликта и утицати на успех образовног процеса.

Асертивни комуникацијски стил повезује се са појединцима који поседују високо самопоуздање и лидерске способности. Карактеристике асертивних особа укључују искреност у изражавању својих мишљења и осећања, уз поштовање осећања других. Овај стил комуникације подразумева јасну и разумљиву вербалну и невербалну комуникацију што омогућава особи да буде прецизна и одлучна у својим захтевима. Самопоуздање, контакт очима и добро држање су знаци да особа има контролу и може бити инспирација другима. Асертивни стил комуникације је најпожељнији у предшколским установама како у односу васпитач-родитељ тако и унутар тима вртића (Какса, 2021). Овај стил комуникације доприноси успостављању конструктивних односа и ефективној сарадњи, што је од суштинске важности за подршку образовним циљевима и благостању детета.

Разумевање различитих стилова комуницирања и њиховог утицаја на односе између родитеља и васпитача у предшколским установама може помоћи у развоју ефективних

стратегија комуникације. Асертивни комуникацијски стил се показује као најпожељнији за успостављање продуктивних и подстицајних односа, док остали стилови могу довести до конфликта и недоречености. Развој свести о овим стиловима и њиховој примени може унапредити сарадњу и квалитет образовања у предшколским установама (Какса, 2021).

1.10. Предуслови успешне комуникације за партнерство са породицом

За успешно партнерство између предшколске установе и породице неопходно је разумети услове у којима дете живи и ради у две средине као и познавање непосредних учесника у васпитању, тј. родитеља и васпитача. Кључни предуслови успешне комуникације са породицом су:

- *Познавање детета.* Важно је разумети психофизичке карактеристике, способности, потребе, интересе и карактерне особине личности детета. Васпитач, такође треба да се прилагоди и узме у обзир и број деце у породици.

- *Познавање родитеља и њиховог васпитног стила.* Родитељи се међусобно разликују по професији, образовању, старости, искуству, умешности да организују свој и породични живот, као и по ставу према детету и његовом васпитању. Често родитељи имају различите погледе на васпитање свог детета. Да би васпитач разумео однос родитеља према детету и да би поступио на начин који обезбеђује успешно партнерство неопходно је да се познају основни васпитни стилови родитеља, као што су:

- *Ауторитативни васпитни стил* кога карактерише релативно висока али разумна контрола. Однос са дететом се темељи на демократичности, уважавајући његово мишљење и осећања.
- *Пермисиван васпитни стил* карактерише се не постављањем никаквих посебних захтева или ограничења деци. У питању је висок ниво бриге у комуникацији, али низак ниво контроле према детету.
- *Занемарујући васпитни стил* карактерише потпуна незаинтересованост за дете, његове активности и учење. Емоционално хладни родитељи који се не баве дететом, већ су окупирани сами собом.

- *Ауторитаран васпитни стил* је наметање неприкосновеног родитељског ауторитета који се темељи на принципу подређености. Строг надзор и контрола без довољно љубави, пажње и подршке (Булатовић, 2019).

Најбољи партнери васпитачима су родитељи који припадају ауторитарном васпитном стилу, а карактерише их заједнички одгој детета, чиме утичу на његов развој подједнако осећајући одговорност уколико се појаве тешкоће или дође до нежељених последица; познавање позитивних и негативних особина свог детета, знајући да и они сами имају доста заслуга; праћење развоја детета како у породици тако и у предшколској установи и слично. На тај начин стичу увид у понашање и резултате васпитно-образовног рада са својим дететом, сарађујући са васпитачима.

- *Познавање породичне средине и односа између њених чланова* може помоћи васпитачу у бољем разумевању понашања детета, будући да у тој средини делују многи фактори и што их васпитач боље познаје, то ће бољу сарадњу моћи да успостави са родитељима.

Познавање породичне и предшколске психологије као и њиховог социокултурног живљења, детерминисаност социо-културним односима у друштву важан је предуслов успешне комуникације предшколске установе и породице (Станисављевић-Петровић, 1998).

1.11. Комуникацијске стратегије у партнерским односима са родитељима

Реч стратегија долази од старогрчке речи *strategos* која у буквалном преводу значи „вођење војске“ (Клајн & Шипка, 2008). Када кажемо стратегија, мислимо на пажљиво планирање различитих поступака и активности које воде до циља. Стратегија представља јасан план који треба да буде доступан. Стратегија комуникације се може реализовати само ако запослени у предшколској установи увиде значај комуникације како би се у будућности понашали у складу са свим њеним препорукама и тиме чували и градили углед своје установе. Кључне комуникацијске стратегије у партнерству са родитељима су: релевантни циљеви, редовно одржавање састанака, коришћење различитих комуникацијских канала, едукација, подршка, емпатија и активно слушање.

Циљеви се осмишљавају у односу на одређене проблеме. Да би комуникацијска стратегија била успешна потребно је поставити конкретне и родитељима прихватљиве циљеве. Потребно ја да васпитач зна како да добије потребну подршку родитеља и оствари успешну комуникацију. Пожељно је да васпитач одреди три до пет циљева и да се концентрише на њих. У анализи проблема васпитач може одредити дугорочне и краткорочне циљеве у комуникацији са породицом и на тај начин одредити приоритете, шта је то што свакодневно треба радити како би их достигао. Краткорочни циљеви обично се односе на непосредне активности као што су обавештења родитеља о одређеним дешавањима у установи, потешкоћама са којима се дете суочава или мотивација да се родитељи укључе у одређену активност, док дугорочни циљеви обухватају промену става родитеља, промену мишљења и уверења као и њихово активно и несебично учествовање у свакодневном животу и раду установе. Анализом проблема васпитач може одредити приоритете и утврдити које активности захтевају одмах деловање, а које могу бити дугорочнији процес. Ове стратегије осигуравају да се комуникација фокусира на важне аспекте који доприносе развоју детета и побољшању сарадње са родитељима (Станисављевић-Петровић, 1998).

Редовно одржавање родитељских састанака доприноси осећају припадности породици. Отворена и конструктивна комуникација која се негује током родитељских састанака може значајно допринети у превенцији и решавању потенцијалних конфликта. Континуирани разговори о проблемима и одређеним изазовима могу спречити неспоразуме. Успостављању добре атмосфере помаже ако васпитач духовито започне састанак, као што је навођење неке анегдоте или позитивног примера из свакодневног живота вртића. Долазак родитеља неколико минута пре родитељског састанка омогућава неформалне разговоре што помаже у успостављању контакта и ослобађању потенцијалне напетости. Родитељи ће радо долазити на састанке ако се са њима не разговара само о плану рада и проблемима. Они воле да чују како се њихова деца осећају, шта су већ научила, какав су напредак постигли. Васпитачи би требало да пронађу равнотежу између позитивних и негативних информација истичући успех и напредак као и изазове. Такође, васпитач не сме изоставити важне чињенице којих родитељи морају бити свесни само зато што им се можда неће свидети.

Коришћење различитих комуникацијских канала као што су електронска пошта, СМС комуникација, вибер групе, друштвене мреже и слично служе васпитачу за

комуникацију са родитељима. Њима се прослеђују кључне поруке и информације у вези са децом. Порука је кратка и језгровита изјава о важним питањима и начину њиховог решавања. Свака порука има пет елемената: садржај, језик, преносиоца поруке, начин преношења, место и време преношења. Језик којим се васпитач обраћа родитељима мора да буде разумљив и јасан. Важно је да васпитач зна какав је интелектуални ниво већине родитеља како би своје вештине усмерио на реципијенте који желе да чују поруку и траже додатну информацију.

Едукација васпитача у циљу унапређења партнерских односа са породицом подразумева одређена знања и вештине која подижу педагошки ниво компетентности васпитача. Програми за едукацију васпитача кроз које ће они оснажити своје комуникацијске компетенције и унапредити вештине су кључан предуслов за успостављање партнерских односа. Садржај програма мора бити јасно намењен одређеној циљној групи и теми, али истовремено и занимљив свим члановима. Занимљиво осмишљени програми у којима су васпитачи активни учесници, могу бити помоћ за одређене ситуације у пракси, током којих се могу разменити искуства и добити одговарајући одговор.

Подршка предшколске установе је од кључне важности родитељима и битна је од самог тренутка када дете крене у вртић. Суочавање са новим окружењем, свакодневне обавезе, болести деце или лоши партнерски односи са којима се породице суочавају су стања због којих родитељи могу постати анксиозни и неприступачни. У том контексту васпитачи морају бити упознати са ситуацијом како би пружили адекватну подршку родитељима у циљу добробити детета. Свестрана подршка од стране васпитача омогућава да се избегне неповерење, да се развију партнерски односи и јачање осећаја сигурности и поверења.

Емпатија се сматра важном компетенцијом у комуникацији која није непосредно укључена у комуникацију у извршном смислу, али је веома значајна за комуникацију са породицом. Препознавање туђих емоционалних стања представља емоционалну писменост васпитача (Goleman,1995). Неспособност да се туђе емоције препознају и одгонетну представља основни недостатак емоционалне интелигенције васпитача, али и недостатак људскости, неспособност за блискост, саосећање и пажњу. Емпатија представља кључну

стратегију васпитача у комуникацији са породицом остварујући позитивне реакције као што су:

- *Разумевање саговорника.* Родитељи често мере квалитет педагошке интеракције квалитетом комуникације са васпитачем. Уколико је васпитач отворенији током разговарати родитељ ће без устручавања разговарати са њим о својим проблемима.
- *Осећај самопоштовања код родитеља.* Издвајање времена од стране васпитача како би се упознао са проблемом и родитељу пружио адекватну подршку доприноси осећању вредности и важности родитеља.
- *Осећај повезаности са другим особама.* Смањује последице одустајања, усамљености или изолације родитеља. Васпитач који показује разумевање и безусловно прихватање доприноси осећају слободе код родитеља.

Прихваћен родитељ има поверења и склонији је пружити информације васпитачу које се тичу његовог детета. Емпатија васпитача у комуникацији доприноси активном учествовању родитеља у разговору што се директно одражава на поштовање личности, посвећеност и отвореност за сарадњу (Булатовић и сарадници, 2021).

Активно слушање представља предуслов сваке успешне комуникације. Стално праћење вербалних и невербалних порука, висок степен концентрације и одговарајућа реакција која потврђује родитељу да га васпитач пажљиво слуша. Давање повратне информације је снажно оружје које подстиче родитеља да сам долази до одговора. Процес активног слушања укључује две врсте слушања: спољашње слушање - васпитач слуша оно што му родитељ говори и активно слушање - васпитач слуша и оно што се у родитељу одиграва. Неки од принципа активног слушања су:

- *Охрабривање саговорника у комуникацији* подразумева слање вербалних и невербалних знакова (контакт очима, положај тела, мимика...) који сигнализирају родитељу да васпитач активно слуша и разуме његове потребе. Важно је створити атмосферу поверења. Ово је посебно важно у комуникацији када васпитач жели да пружи подршку родитељу и подстакне га да отворено говори о својим осећањима.
- *Постављање питања* је ефикасан начин да васпитач покаже родитељу да активно слуша и разуме ситуацију у којој се родитељ налази. Кратка и јасна питања сигнализирају

родитељу да је васпитач заинтересован за разговор, а не само физички присутан. У комуникацији са родитељима васпитач треба да користи отворена питања која стимулишу и охрабрују родитеља да искрено изнесе своје мишљење, као нпр. „Реците ми нешто више..?“ „Шта се после тога догодило?“ „Можете ли објаснити..?“ и др. Важно је да васпитач буде стрпљив у комуникацији, да обезбеди поверљивост и избегне сваку врсту притиска на родитеља.

- *Парафразирање поруке* подразумева да васпитач преформулише оно што је родитељ рекао, како би проверио да ли га је добро разумео. Парафразирајући суштину васпитач проверава тачност информација које је добио од родитеља, показујући посвећеност и укљученост у разговор.

- *Потврђивање става* у комуникацији се манифестује кроз уважавање родитеља. Васпитач треба да охрабри родитеље истицањем њихових добрих поступака, чиме им помаже да боље разумеју себе и своја осећања (Булатовић и сарадници, 2021).

Наведени кораци представљају кључне елементе комуникацијских стратегија које васпитачи могу применити у сарадњи са родитељима. Развијање јасне стратегије комуникације чини васпитача професионалнијим, а његову комуникацију ефикаснијом и инвентивнијом. Време које васпитач утרוши на планирање комуникације доприноси разноликости у приступу што резултира већим поверењем родитеља, поштовањем надређених и побољшању угледа установе (Станисављевић–Петровић, 1998).

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Предмет и проблем истраживања

Предмет овог истраживања је комуникацијска компетентност васпитача у предшколским установама и њихова примена у свакодневној комуникацији са родитељима. Истраживање такође обухвата испитивање свести васпитача о значају тих компетенција, као и њихову едукацију у овој области. Имплицирана је сазнајна компотента која тежи да открије утицај комуникацијске компетенције васпитача на успостављање и развијање партнерских односа са породицом за добробит детета.

Проблем истраживања је одређен нивоом комуникацијске компетенције васпитача у предшколским установама, као и начинима на које се те компетенције примењују у свакодневној пракси. Недовољно коришћење или непотпуно познавање комуникацијских вештина васпитача може негативно утицати на квалитет сарадње између породице и предшколске установе, што за узврат може имати неповољан утицај на развој детета.

2.2. Циљ истраживања

Иако се у теорији и пракси често истиче неопходност професионалне комуникације између васпитача и родитеља, циљ овог истраживања је испитати да ли су у тој области направљени значајни помаци. Истраживање дакле, има за циљ да утврди ниво развијености комуникацијских компетенција васпитача у предшколским установама и да анализира њихов утицај на сарадњу са породицом.

Фокус је на анализи комуникацијских вештина и њиховом значају у свакодневној пракси, као и на испитивању модела комуникације које васпитачи користе. Кроз анализу комуникацијских вештина васпитача које доприносе успостављању и одржавању партнерских односа, истраживање тежи да допринесе бољем разумевању и практичној примени стратегија које подржавају ефикасно партнерство између породице и васпитача у раном васпитању и образовању.

2.3. Задаци истраживања

У складу са постављеним циљем, одређени су следећи задаци истраживања:

1. Испитати степен развијености комуникацијских компетенција васпитача у предшколским установама.
2. Истражити степен едукованости васпитача путем семинара, програма и обука усмерених на развијање комуникацијских компетенција.
3. Испитати примену различитих модела комуникације између васпитача и степен њихове упознатости са тим моделима.
4. Анализирати приступ васпитача у значајним питањима и изазовима у комуникацији са родитељима.

2.4. Хипотезе истраживања

У оквиру истраживања формулисане су следеће хипотезе:

1. Васпитачи у предшколским установама не поседују довољно развијене комуникацијске компетенције, што утиче на квалитет сарадње са родитељима.
2. Васпитачи нису адекватно едуковани у погледу развоја и унапређења својих комуникацијских вештина.
3. Примена комуникацијских вештина и модела комуникације у раду са родитељима зависи од свести васпитача о значају тих вештина и њихове спремности на континуирано усавршавање.
4. Отворена и сврсисходна комуникација са родитељима значајно доприноси успостављању и унапређењу партнерства између породице и предшколске установе.

2.5. Методе, технике и инструменти истраживања

У истраживању су коришћене дескриптивна метода и метода закључивања. Техника истраживања заснивала се на вербално-писменој комуникацији. За потребе квантитативне анализе коришћен је анкетни инструмент са 16 питања: два отвореног типа и 14 затвореног типа (Прилог 1), уз могућност одабира једног или више понуђених одговора. Инструмент је конструисан за потребе овог истраживања.

2.6. Узорак истраживања

Узорак истраживања чинили су васпитачи са територије града Новог Сада, запослени у Предшколској установи „Радосно детињство“. У истраживању је учествовао 31 васпитач из два вртића: „Мрвица“ и „Споменак“. Анкета је била анонимна и спроведена индивидуално, без временског ограничења, уз детаљна упутства која су пружена испитаницима, пре почетка истраживања.

2.7. Интерпретација резултата

Након прикупљања података, спроведена је анализа. Резултати су графички и табеларно приказани, а квантитативни резултати су анализирани и интерпретирани. Истакнуте су процентуалне вредности и број одговора за свако питање.

3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА

Добијени резултати истраживања су сумирани и анализирани, а резултати су представљени путем графикана, табела и дијаграма. Уз сваку табелу приложен је детаљан извештај о добијеним подацима, који пружа јасну и прегледну анализу резултата, као и њихово тумачење у контексту истраживачких питања.

Табела 1.- Радни стаж испитаника

Радни стаж	Фреквенција	Процент
Више од 10 година	13	41.9%
Од 1 до 5 година	9	29 %
Од 6 до 10 година	5	16,1 %
Мање од 1 године	4	12,9 %

Анализом података из Табеле 1. уочавамо да је од укупно 31 испитаног васпитача, 13 васпитача (41,9%) има радни стаж дужи од 10 година, 9 васпитача (29%) има радни стаж између 1 и 5 година, 5 испитаника (16,1%) има радни стаж између 6 и 10 година, док 4 васпитача (12,9%) имају радни стаж краћи од 1 године.

Ови резултати указују на преовлађујући радни стаж испитаних васпитача који је виши од 10 година, што може бити индикатор професионалне стабилности и искуства међу васпитачима.

Табела 2. – Образовна квалификација испитаника

Стручна спрема	Фреквенција	Процент
Мастер или специјалистичке студије	12	38,7 %
Висока стручна спрема	12	38,7 %
Виша стручна спрема	6	19,4 %
Средња стручна спрема	1	3,2%

Анализом података из Табеле 2. утврђујемо да је од укупно 31 испитаног васпитача 12 васпитача (38,7%) завршило мастер или специјалистичке студије, 12 васпитача (38,7%) има високу стручну спрему, 6 васпитача (19,4%) има вишу стручну спрему, док само 1 васпитач (3,2%) има средњу стручну спрему.

Ови подаци указују на високу образовну квалификацију већине испитаних васпитача, с тим да су мастер и специјалистичке студије, као и висока стручна спрема, најзаступљеније међу испитаним васпитачима.

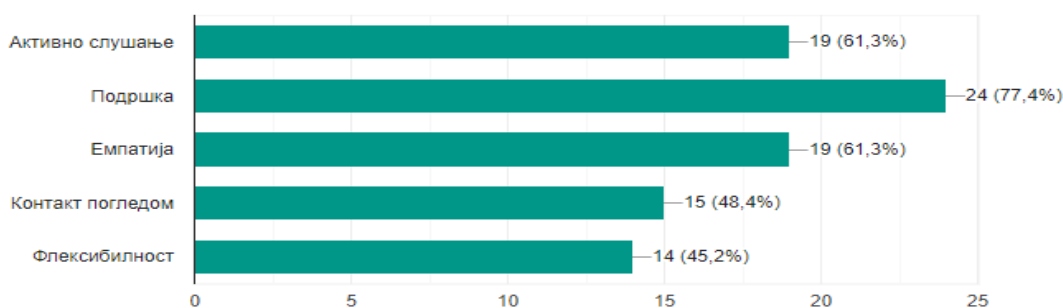
Табела 3. Унапређивање комуникацијских вештина испитаника

Унапређивање комуникацијских вештина	Фреквенција	Процент
Веома важно	27	87,1%
Умерено важно	3	9,7 %
Није важно	1	3,2 %

Анализом података из Табеле 3. утврђујемо да је већина испитаника (87,1%) оценила унапређивање комуникацијских вештина као веома важно за свој професионални развој. Три испитаника (9,7%) сматрају да је унапређивање комуникацијских вештина умерено важно, док један испитаник (3,2%) сматра да ове вештине није важно развијати.

Ови резултати указују на широки споразум међу васпитачима који истичу комуникацијске вештине као основни елемент професионалног рада васпитача. Велика већина испитаника препознаје потребу за сталним унапређивањем ових вештина, што одражава њихову свест о кључној важности ефикасне комуникације у свакодневном радном окружењу.

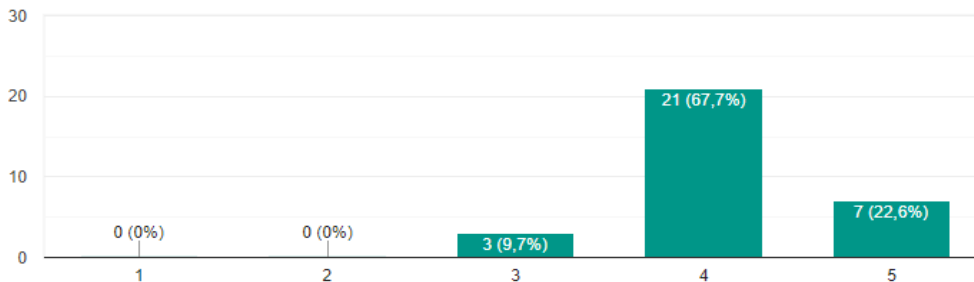
На Хоризонталном дијаграму 1. приказане су најзначајније комуникацијске особине испитаника.

Хоризонтални дијаграм 1. Најзначајније комуникацијске особине васпитача

Путем Хоризонталног дијаграма 1. процентуално су представљене најзначајније комуникацијске особине васпитача. Анализом ових података, утврђено је да је подршка као најзначајнија комуникацијска особина истакнута од стране 77,4% испитаника. Следи емпатија, коју је као кључну комуникацијску особину навело 61,3% испитаника. Исти проценат испитаника 61,3%, сматра да је активно слушање основна комуникацијска вештина, док контакт погледом као најзначајнију особину изјављује 48,4% испитаника. Флексибилност је као најважнија комуникацијска особина препозната од стране 45,2% испитаника. Ови резултати указују на то да већина испитаних васпитача препознаје подршку и емпатију као кључне комуникацијске особине, док је активност у слушању такође призната као важан елемент ефективне комуникације у васпитачкој пракси.

На Стубичастом дијаграму 1. приказана је самоевалуација комуникацијске компетентности испитаника.

Стубичасти дијаграм 1. Комуникацијске компетенције васпитача изражена у фреквенцијама и процентима

Према резултатима самоевалуације, израженим Стубичастим дијаграмом 1. већина испитаника (67,7 %) оценила је своје комуникацијске компетенције као високе (оцена 4), док је 22,6 % испитаника своје вештине комуникације оценило као веома високе (оцена 5). Око 9,7 % испитаника сматра да су њихове комуникацијске компетенције на средњем нивоу (оцена 3).

Важно је напоменути да ниједан испитаник није оценио своје комуникацијске способности као ниске или веома ниске, што указује на генерално позитиван став испитаника према сопственим комуникацијским вештинама.

Већина испитаника сматра своје комуникацијске компетенције високим, што указује на позитиван тренд у самопоуздању у овим вештинама. Међутим, низак проценат испитаника који су се одлучили за оцену 3 (осредње) може указивати на могућност да део испитаника није довољно критичан према својим способностима или да постоји потреба за додатним усавршавањем по питању комуникације.

У следећој табели (Табела 4.) приказани су подаци о фреквенцији комуникације васпитача са родитељима

Табела 4. Фреквенција комуникације васпитача са родитељима

Комуникација васпитача са родитељима	Фреквенција	Процент
Свакодневно	30	96,8 %
Само на родитељским састанцима	1	3,2 %
Једном недељно	0	0 %

Анализом података представљених у Табели 4. примећујемо да од укупно 31 испитаника, чак 96,8 % васпитача свакодневно комуницира са родитељима, што указује на висок ниво укључености и редовности у комуникацији са родитељима. Са друге стране, само 3,2 % васпитача комуницира са родитељима искључиво на родитељским састанцима, док ниједан испитаник није навео да комуницира са родитељима једном недељно.

Резултати добијени из ове табеле указују на то да је комуникација васпитача са родитељима углавном свакодневна. Ови подаци осликавају високу посвећеност васпитача,

као и њихову свест о значају континуиране сарадње са родитељима у процесу образовања и развоја деце.

У Табели 5. приказани су подаци о тренутном нивоу комуникације васпитача са родитељима и процена да ли је та комуникација довољна.

Табела 5. Оцена тренутног нивоа комуникације васпитача са родитељима

Тренутни ниво комуникације васпитача са родитељима	Фреквенција	Процент
Довољан	25	80,6 %
Недовољан	6	19,4 %

Анализом података из Табеле 5. уочавамо да већина испитаника 26 (80,6%) оцењује тренутни ниво комуникације између васпитача и родитеља као довољан, док само 6 испитаника (19,4%) сматра да та комуникација није довољна.

Ови резултати указују на то да је већина васпитача задовољна тренутним нивоом комуникације са родитељима, што може указивати на добро успостављене канале комуникације и сарадње.

Васпитачи који су се изјаснили да нису задовољни тренутним нивоом комуникације са родитељима (њих 6) предложили су и начине за унапређење комуникације који су представљени у Табели 6.

Табела 6. Начини за унапређење комуникације са родитељима по мишљењу испитаника

На које начине бисте желели да се унапреди комуникација са родитељима	Фреквенција
Радионице	2
Честе обуке асертивне комуникације	1
Родитељски састанци	1
Усавршавање кроз семинаре, програми, обуке	1
Поштовање васпитача	1

Анализом предложених начина унапређења комуникације, можемо закључити да већина испитаника (2 од 6) сматра да су радионице најпогоднији начин за унапређење сарадње са родитељима. Радионице могу бити корисне јер пружају прилику за интеракцију, размену искустава и конкретне савете у реалним ситуацијама, што може допринети бољем разумевању између васпитача и родитеља.

Осим тога, по један испитаник је предложио обуке асертивне комуникације, семинаре и родитељске састанке што указује на потребу за усавршавањем вештина комуникације, како васпитача, тако и родитеља.

Табела 7. Модели комуникације васпитача у сарадњи са родитељима

Модели комуникације са родитељима	Фреквенција	Процент
Индивидуално информисање	28	90,3%
Родитељски састанци	25	80,6%
Радионице за децу и родитеље	17	54,8%
СМС поруке	11	35,5%
е-маил	7	22,6%

Даљом анализом података, приказаних у Табели 7. примећујемо да већина васпитача користи индивидуално информисање као најчешћи модел комуникације са родитељима, јер 90,3% испитаника оцењује овај модел као најчешће примењиван. Овај резултат указује на то да васпитачи примењују лични контакт и директну комуникацију са родитељима како би им пренели информације о напредовању и потребама деце.

Други најчешћи модел комуникације су родитељски састанци, које као најчешћу форму комуникације истиче 80,6% испитаника. Ови састанци пружају могућност за размену информација у групном формату, што може допринети бољем разумевању између васпитача и родитеља, али и изградњи заједничког приступа у васпитању деце.

Тиме се заједно са радионицама за децу и родитеље (које као модел истиче 54,8 % испитаника) приказује јасна тежња ка интерактивним и активним облицима комуникације.

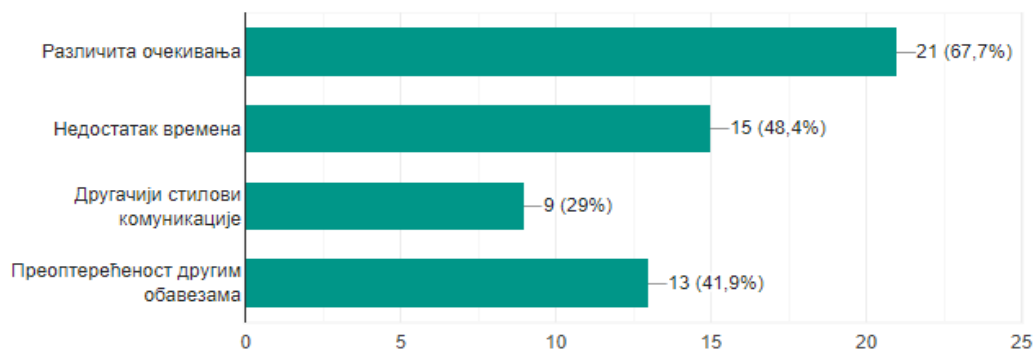
СМС поруке (35,5%) и е-маилови (22,6%) су мање распрострањени начини комуникације, али и даље играју значајну улогу у контексту брзе и лаке размене информација.

Из резултата анкете, које приказује Хоризонтални дијаграм 2. на питање о изазовима у комуникацији са родитељима, може се уочити да различита очекивања представљају највећи изазов у комуникацији са родитељима, са 67,7% испитаника који су истакли овај фактор. Овакав изазов често доводи до неслагања и неразумевања, што може отежати ефикасну сарадњу и утицати на развој детета.

Недостатак времена, као изазов у комуникацији, наводи 48,4% испитаника. Овај фактор је посебно истакнут у контексту брзог темпа живота и великог броја обавеза које васпитачи имају, што чини да им понекад недостаје времена за пажљиву и детаљну комуникацију са родитељима. Овај изазов може довести до брзих и површних разговора, чиме се смањује квалитет и ефикасност комуникације.

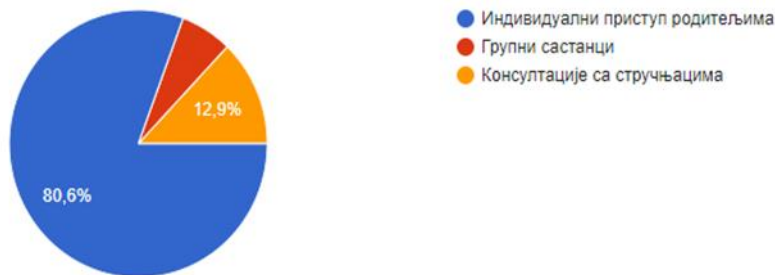
Препрека у виду преоптерећености другим обавезама идентификована је као проблем у 41,9% случајева. Ово указује на то да васпитачи, осим редовних васпитних и образовних задатака, имају и додатне административне или организационе обавезе које могу ометати њихову способност да се потпуно посвете родитељима и ефикасно комуницирају са њима.

Другачији стилови комуникације између васпитача и родитеља истакнути су као изазови у 29% случајева. Овај фактор указује на разлике у приступима комуникацији које могу довести до конфликта или неразумевања.

Хоризонтални дијаграм 2. Изазови у комуникацији са родитељима

Начини на које васпитачи решавају изазове у комуникацији са родитељима приказани су на Графикону 1. Резултати показују различите приступе који се користе у решавању комуникацијских препрека у сарадњи са родитељима.

Графикон 1. Решавање изазова у комуникацији са родитељима

Из података који су приказани на Графикону 1. Највећи проценат испитаника (80,6%) истиче да изазове у комуникацији са родитељима најчешће решавају индивидуалним приступом, применом индивидуалних разговора, који омогућавају детаљнију размену информација и пружају простор за решавање конкретних питања родитеља.

Са друге стране, 12,9% испитаника наводи да се консултује са стручњацима како би решили изазове у комуникацији са родитељима. Овај приступ указује на тежњу васпитача да потраже додатну стручну подршку или савет у ситуацијама када се суочавају са посебним проблемима у комуникацији који захтевају специјализованије интервенције или стратегије. 6,5% испитаника решава изазове у комуникацији са родитељима путем групних састанака. Ово је мање честа метода, али може бити корисна у случајевима када је потребно решавати опште проблеме или када се желе разменити искуства између родитеља и васпитача.

На Хоризонталном дијаграму 3. приказани су најважнији аспекти у комуникацији са родитељима.

Хоризонтални дијаграм 3. Најважнији аспекти у комуникацији са родитељима

Из анализе података из Хоризонталног дијаграма 3. видимо да су васпитачи идентификовали неколико кључних аспеката који су по њиховом мишљењу од пресудне важности у комуникацији са родитељима.

Поштовање је најчешће наведено као најважнији аспект комуникације са родитељима, са 83,9% испитаника који су га истакли као кључни елемент успешне сарадње. Овај резултат потврђује да васпитачи сматрају да поштовање треба да буде основа сваког контакта са родитељима, јер оно омогућава изградњу поверења и добрих односа, што је од суштинског значаја за ефикасну комуникацију и сарадњу.

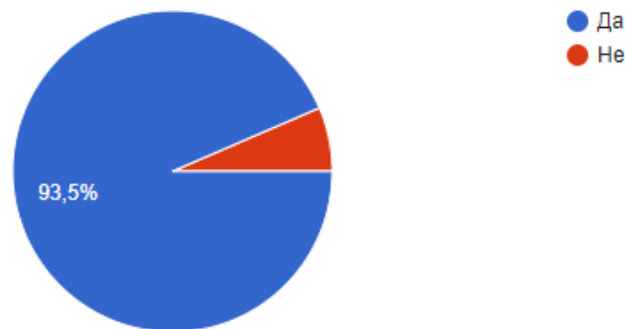
Искреност је такође важан аспект, који је као најважнији идентификован од стране 71% испитаника. Искрена комуникација омогућава откривење правих потреба и забринутости, што резултира бољим разумевањем између васпитача и родитеља и већом ефикасношћу у решавању потенцијалних проблема. Следећи значајан аспект у комуникацији са родитељима, према 64,5% испитаника, јесте разумевање. Способност васпитача да разумеју родитеље и њихове потребе, као и обострано разумевање дететових потреба, важан је за изградњу успешне сарадње.

Такође, отвореност за повратне информације игра кључну улогу, јер се исти проценат испитаника (64,5%) слаже да овај аспект треба бити присутан у комуникацији. Отвореност за повратне информације омогућава да се идентификују и решавају проблеми

који се могу појавити у сарадњи, али и да се усмери пажња на аспектима који су од значаја за родитеље.

Уважавање мишљења родитеља је такође препознато као важан аспект, али са нешто нижим процентом од 58,1%. Ово указује на важност узимања у обзир мишљења и ставова родитеља, али и на потребу да се изгради баланс између стручности васпитача и поштовања родитељских ставова.

На питање о потреби обука и семинара за унапређивање комуникацијских вештина васпитача проценат испитаника који сматрају да су обуке и семинари потребни, приказан на Графикону 2. указује на висок степен заинтересованости за професионални развој у овом аспект.

Графикон 2. Потреба за обукама и семинарима у циљу унапређивања комуникацијских вештина васпитача

Резултати из Графикана 2. јасно показују да већина васпитача препознаје важност професионалног развоја у области комуникације. 93,5% испитаника сматра да су обуке и семинари од кључне важности за унапређивање њихових комуникацијских вештина. Овај висок проценат указује на свест васпитача о значају континуираног професионалног усавршавања и развоја, посебно у области комуникације са родитељима. Развој комуникацијских вештина може значајно побољшати квалитет сарадње са родитељима, што је од пресудног значаја за успостављање позитивних и продуктивних односа у контексту образовања и васпитања деце.

Са друге стране, 6,5% испитаника изражава мишљење да обуке и семинари нису неопходни за унапређивање комуникацијских вештина васпитача. Овај мали проценат може указивати на уверење да већ поседују довољно развијене комуникацијске способности, или на уверење да се обуке и семинари не сматрају кључним за њихов рад.

Учесталост похађања обука и семинара од стране испитаника приказана је у Табели 8.

Табела 8. Учесталост похађања обука од стране испитаника

Учесталост похађања обука	Фреквенција	Процент
Повремено	23	79,3 %
Веома често	5	17,2 %
Ретко	1	3,4 %

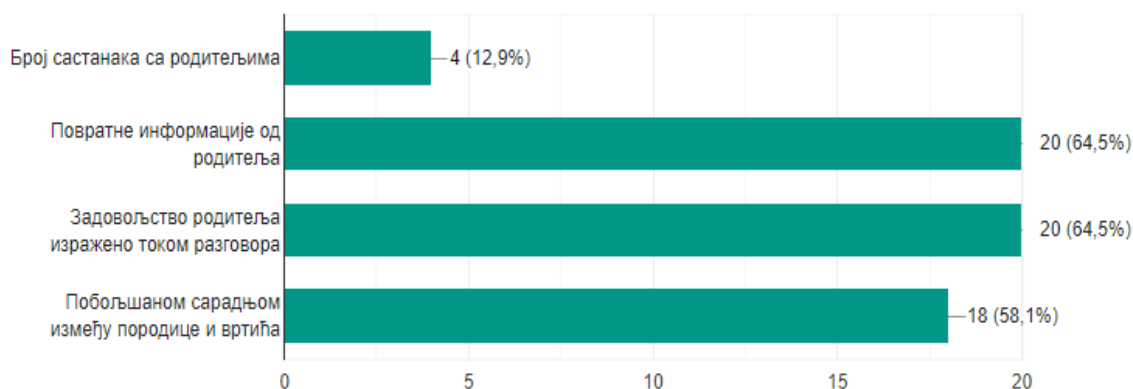
Из података представљених у Табели 8. видимо да је највећи проценат испитаника (79,3%) изјавио да би похађао обуке повремено. Ово указује на то да већина васпитача који су изразили потребу за унапређивањем комуникацијских вештина путем обука и семинара, би обуке похађао са одређеном учесталашћу, али не редовно. Ова похађања могу бити фокусирана на специјализоване теме или периодичне тренинге који се организују по потреби.

Додатно, 17,2% испитаника истиче да би обуке похађао веома често, што указује на већу посвећеност и интересовање за стални професионални развој у области комуникације. Ова група испитаника тежи већој доступности обука ради унапређивања својих вештина у комуникацији са родитељима. Само 3,4% испитаника наводи да би обуке похађао ретко, што може указивати на то да не виде потребу за додатним усавршавањем или да не постоје чести програми обука доступни за њих.

Резултати из Табеле 8. показују да, иако велика већина васпитача препознаје значај обука и семинара за унапређивање комуникацијских вештина (према раније приказаним подацима), већина од њих (79,3%) би обуке похађала повремено, а не редовно. Ово може

указивати на неколико фактора, као што су ограничене могућности за редовно похађање обука, или потреба за обукама које су специјализоване и које се организују само по потреби. Мали проценат васпитача који би похађао обуке веома често (17,2%) указује на постојање групе професионалаца који су посвећени сталном унапређењу својих комуникацијских вештина.

Путем Хоризонталног дијаграма 4. представљена је структура узорка испитаника о начинима за мерење успешности комуникације са родитељима.

Хоризонтални дијаграм 4. Мера успешности комуникације са родитељима

Према подацима, 64,5% испитаника сматра да су повратне информације и задовољство родитеља кључне мере успешности комуникације. Овим приступом се наглашава важност одговарајуће повратне информације од стране родитеља, као и њихово задовољство током самог процеса комуникације, што може указивати на добру сарадњу и разумевање између васпитача и родитеља.

Такође, 58,1% испитаник сматра да је побољшана сарадња између вртића и родитеља један од кључних показатеља успешности комуникације. Овај резултат наглашава важност стварања чвршћих и продуктивнијих односа са родитељима и упућује на потребу за сталним развојем партнерства између васпитача и родитеља, што се одражава у побољшаној сарадњи. Са друге стране, само 12,9% испитаника као меру успешности комуникације истиче број састанака са родитељима. Овај податак указује да, иако су састанци важан аспект комуникације, они се не сматрају главним показатељем успешности. Ово може

значити да је број састанака само један од елемената који чине успешну комуникацију, али да сам квалитет комуникације игра већу улогу у процени успешности.

На крају истраживања, испитаницима је дата могућност да изнесу своје препоруке за унапређење партнерства са породицом, које су приказане у Табели 9.

Табела 9. Препорука васпитача за унапређење партнерства са породицом

Препорука васпитача за унапређење партнерства са породицом	Фреквенција
Радионице са родитељима	12
Чешћа индивидуална комуникација са родитељима	6
Едукација васпитача кроз семинаре, обуке и програме	6
Учествовање родитеља у васпитно-образовном процесу и животу вртића	4
Отворен и искрен разговор	2
Родитељски састанци	1

Анализа података из Табеле 9. показује следеће:

1. Радионице са родитељима (12 испитаника) су најчешће препоручени начин за унапређење партнерства. Ове радионице могу пружити родитељима прилику да активно учествују у процесу образовања и васпитања, да се међусобно упознају, размењују искуства и развијају међусобно поверење. Ова препорука указује на потребу за организовањем активности које ће бити корисне и родитељима и деци, стварајући тако позитивну атмосферу за сарадњу.
2. Чешћа индивидуална комуникација са родитељима (6 испитаника) је друга најчешћа препорука. Испитаници сматрају да је веома важно да васпитачи одржавају редовну и отворену комуникацију са родитељима, што ће допринети бољем разумевању и решавању потенцијалних проблема. Индивидуални приступ родитељима може повећати квалитет комуникације и допринети већем задовољству родитеља.
3. Едукација васпитача кроз семинаре, обуке и програме такође је препорука коју су дала 6 испитаника. Они сматрају да би редовно усавршавање васпитача у области

комуникације и сарадње са родитељима побољшало њихове професионалне вештине и помогло у изградњи успешније и ефикасније сарадње са родитељима.

4. Учествовање родитеља у васпитно-образовном процесу и животу вртића (4 испитаника) такође је препорука за унапређење партнерства. Родитељи који активно учествују у живот вртића могу боље разумети образовне потребе своје деце и бити ефикаснији партнери у васпитном процесу.
5. Отворени и искрени разговори са родитељима (2 испитаника) су препорука која указује на важност транспарентности и искрености у комуникацији. Овакав приступ може допринети изградњи поверења између васпитача и родитеља.
6. Родитељски састанци (1 испитаник) као препорука су најмање истакнути. Ово може указивати да иако су родитељски састанци важан део комуникације, испитаници сматрају да други облици комуникације, као што су радионице и индивидуални разговори, могу бити ефикаснији.

Имајући у виду предходно наведено, анализом препорука из Табеле 9. можемо закључити да васпитачи већином препознају значај активног учешћа родитеља у васпитном процесу и редовне комуникације као кључне факторе за унапређење партнерства са породицом. Радионице са родитељима, као и индивидуална комуникација и едукација васпитача, препознати су као најефикаснији начини за побољшање сарадње, док су родитељски састанци и отворени разговори мање акцентовани у препорукама испитаника.

4. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Тежиште овог рада стављено је на комуникацијским компетенцијама васпитача као кључном фактор унапређења партнерских односа са родитељима. Савремени концепт предшколске установе препознаје породицу као један од најважнијих чинилаца у васпитно-образовном процесу и тежи њеној укључености у живот и рад вртића. У том контексту, установама су потребни васпитачи који ће показивати високи ниво комуникацијских компетенција како би се унапредио партнерски однос са родитељима и други кључни аспекти образовања.

Уважавање перспективе васпитача у области комуникацијских вештина представља основни предуслов за њихову професионалну мотивацију и даљи развој. Разумевање и анализа њихових ставова, знања и вештина, која су предмет овог истраживања, пружа драгоцене информације које могу допринети унапређењу партнерства са породицом.

У овом истраживању постављене су хипотезе, од којих је генерална била да васпитачи немају довољно развијене комуникацијске компетенције. Резултати истраживања потврђују ову хипотезу, указујући на то да искуство у раду значајно утиче на самопроцену комуникацијских компетенција васпитача. Добијени резултати такође показују да већина васпитача, путем самоевалуације, признаје да њихове комуникацијске вештине нису довољно развијене и да постоји потреба за даљим едуковањем у овом домену.

У складу с тим, налази из овог истраживања указују на неопходност развоја и имплементације образовних програма усмерених на унапређење комуникацијских компетенција васпитача. Ови програми треба да буду прилагођени специфичним потребама васпитача, како би се они боље припремили за квалитетну сарадњу са родитељима. Поред тога, комуникацијску компетенцију васпитача треба јасно дефинисати у образовним курикулумима, што ће допринети бољој имплементацији ових вештина у пракси и на тај начин унапредити сарадњу између вртића и породице.

Да би се препоруке овог истраживања успешно оствариле, кључну улогу треба да преузму представници образовних институција. Они треба да створе предуслове за развој комуникацијских компетенција васпитача, чиме ће директно допринети квалитетнијој

сарадњи између предшколских установа и породица. На крају, највећу добробит од овог процеса имаће деца, која ће бити укључена у окружење које подстиче њихов свеобухватан развој.

Закључци из овог истраживања требају се узети са одређеном резервом, имајући у виду ограничења која се односе на величину узорка (31 испитаник), као и на личне и професионалне карактеристике испитаника. Ова ограничења могу утицати на општу примењивост резултата, те је препоручљиво да се у будућим истраживањима повећа узорак и узму у обзир додатни фактори који могу утицати на комуникацијске компетенције васпитача.

Литература

- Булатовић, А. (2019). *Партнерство са породицом и комуникација*. Нови Сад: Темпограф
- Булатовић, А. Галић, М. Гладић, С. (2021). *Подршка деци са хроничним болестима у вртићу*. Нови Сад: Висока школа струковних студија за образовање васпитача
- Године узлета, (2019). *Партиципативни модел увођења нових основа програма предшколског васпитања и образовања*. Београд
- Goleman, D. & Intelligence, E. (1995). Why it can matter more than IQ. *Emotional intelligence*.
- Delamare-Le Deist, F. Winterton, J. (2005). *What is competence*, Human resource development international
- Зрилић, С. (2011). *Школа данас-заједница признавања прихваћања и уважавања различитости*. „Ин Међународни знанствени колоквиј“ Интеркултурални курикулум и обтазовање на мањинским језицима.
- Какса, М. (2021). *Асертивна комуникација у образовном контексту*. Педагошка академија.
- Клајн, И. Шипка, М. (2008). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Men, L.R. (2015). The internal communication role of the chief executive officer: Communication channels, style, and effectiveness, *Public Relations Review*.
- Милић, М. И. (2012). *Сарадња породице и васпитно-образовних установа*. Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу
- Мојић, Д. (2016). *Педагошко образовање родитеља у функцији унапређивања партнерства предшколске установе и породице*. Нова школа број XI (1). Бијељина: Педагошки факултет
- НССА - Национални програм Ирске за програм рада и оцењивање у школама. (2009). Правим путем- оквир за програм рада са децом раног узраста, смернице за примену добре праксе. Публикација настала у оквиру пројекта „Инфо линија за родитеље-подршка инклузивном образовању“. Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Уницеф Србија
- Павловић-Бренселиновић, Д. (2010). *Партнерство у образовању*. Београд: Филозофски факултет
- Самарцић, М. & Травар, М. (2016). *Компетенције васпитача за сарадњу са родитељима*. Бјељина: Педагошки факултет

„Службени гласник РС“ (2018). бр. 88/17 и 27/18. На основу члана 120/ 121. став 3. Закона о основама образовања и васпитања

Spitzberg, B. H. & Cupach, W. R. (2012). *Handbook of interpersonal competence research*. Springer Science & Business Media.

Станисављевић-Петровић, З. (1998). *Сарадња породице и вртића*. Лесковац: Напредак

Тривуновић, Б. (2017). *Комуникационе компетенције универзитетских наставника*. Педагошка стварност, 63 (2), 120-131.

ПРИЛОЗИ

Прилог 1. Анкетни упитник

Поштовани/е,

Анкета је анонимна и служи у сврху истраживања о значају комуникацијске компетенције у партнерским односима васпитача и родитеља. Молимо вас да искрено одговорите на питања. Ваше учешће је добровољно, а одговори ће бити коришћени искључиво за истраживачке сврхе.

Драгана Мостафа, студент ВШССЗОВ-мастер студије

1. Колико дуго радите у Предшколској установи?
  - a) Мање од 1 год.
  - b) 1 - 5 година
  - c) 6 - 10 година
  - d) Више од 10 година

2. Која је ваша образовна квалификација?
  - a) Средња стручна спрема
  - b) Виша стручна спрема
  - c) Висока стручна спрема
  - d) Мастер или специјалистичке студије

3. Колико сматрате важним унапређивање комуникацијских вештина васпитача?
  - a) Веома важно
  - b) Умерено важно
  - c) Није важно

4. Које комуникацијске вештине сматрате најважнијим за рад са родитељима ?
(Можете одабрати више понуђених одговора)
  - a) Активно слушање
  - b) Подршка
  - c) Емпатија
  - d) Контакт погледом
  - e) Флексибилност

5. Како бисте оценили ваше комуникацијске компетенције на скали од 1 до 5?
- 1 веома ниско
  - 2 ниско
  - 3 осредње
  - 4 високо
  - 5 веома високо
6. Колико често комуницирате са родитељима?
- a) Свакодневно
  - b) Једном недељно
  - c) Само на родитељским састанцима
  - d) Друго _____
7. Да ли сматрате да је тренутни ниво комуникације са родитељима довољан?
- a) Да
  - b) Не
8. Ако сте одговорили са НЕ, наведите на које начине бисте желели да се унапреди?
- _____
9. Које моделе комуникације најчешће користите у сарадњи са родитељима? (Можете одабрати више понуђених одговора)
- a) Индивидуално информисање
  - b) СМС поруке
  - c) Е-маилови
  - d) Родитељски састанци
  - e) Радионице за децу и родитеље
10. Са којим изазовима се најчешће сусрећете у комуникацији са родитељима? (Можете одабрати више понуђених одговора)
- a) Различита очекивања
  - b) Недостатак времена
  - c) Другачији стилови комуникације
  - d) Преоптерећеност другим обавезама

11. На који начин решавате изазове у комуникацији са родитељима?
- a) Индивидуални приступ родитељима
  - b) Групни састанци
  - c) Консултације са стручњацима
  - d) Друго _____
12. Шта је по вашем мишљењу најважније у комуникацији са родитељима? (Можете одабрати више понуђених одговора)
- a) Искреност
  - b) Разумевање
  - c) Поштовање
  - d) Отвореност за повратне информације
  - e) Уважавање мишљења
13. Да ли сматрате да су васпитачима потребни семинари и обуке за унапређивање комуникацијских вештина?
- a) Да
  - b) Не
14. Ако сте одговорили са ДА колико често бисте похађали овакве обуке?
- a) Веома често
  - b) Повремено
  - c) Ретко
15. На који начин мерите успешност комуникације са родитељима у циљу развоја партнерства? (Можете одабрати више понуђених одговора)
- a) Број састанака са родитељима
  - b) Повратне информације од родитеља
  - c) Задовољство родитеља изражено током разговора
  - d) Побољшаном сарадњом између породице и вртића
16. Које кораке бисте препоручили за унапређење партнерства са породицом?
- _____

Хвала на сарадњи!